

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBOS IŠVADA
DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS RASEINIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
KONTROLIUOJAMŲ ĮMONIŲ VEIKLOS SRITYSE**

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI.....	3
2. KORUPCIJOS RIZIKA SAVIVALDYBĖS KONTROLIUOJAMŲ ĮMONIŲ VADOVŲ, VALDYBŲ NARIŲ, KITŲ ASMENŲ ATRANKOS, SKYRIMO, ATŠAUKIMO (ATLEIDIMO), SPRENDIMŲ PRIĖMIMO, VEIKLOS SRITYSE.....	5
2.1. Neaiškūs įmonių valdybų narių atrankos ir skyrimo procesai.....	6
2.2. Atskirais atvejais sudarant įmonių valdybas neužtikrintas kontrolės ir koordinavimo funkcijų atskyrimas.....	8
2.3. Neužtikrinta vieša ir konkurencinga bendrovių vadovų atrankos procedūra.....	10
2.4. Organizuojant konkursą į Savivaldybės įmonės direktoriaus pareigas neužtikrinta skaidri ir objektyvi atrankos komisijos veikla.....	12
2.5. Neužtikrinta konkurencinga ir skaidri įmonių direktorių pavaduotojų ir kitų vadovaujančių asmenų skyrimo į pareigas procedūra.....	13
2.6. Įmonėse atleidžiant vadovus, jų pavaduotojus šalių susitarimu nesivadovauta teisės aktais.....	14
3. KORUPCIJOS RIZIKA SAVIVALDYBĖS KONTROLIUOJAMŲ ĮMONIŲ VIEŠŲJŲ IR PRIVAČIŲ INTERESŲ DERINIMO KONTROLĖS SRITYJE.....	15
3.1. Nenustatytas aiškus Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų vykdymo kontrolės mechanizmas.....	16
3.2. Įmonių valdybų nariai, vadovai nustatyta tvarka ir terminais neteikia privačių interesų deklaracijų	17
3.3. Viešuose pirkimuose dalyvaujantys asmenys nustatyta tvarka ir terminais neteikia privačių interesų deklaracijų.....	18
3.4. Darbuotojai privačių interesų deklaracijose nepateikia visos su giminystės ryšiais susijusios reikšmingos informacijos. Neskiriamas dėmesys nepotizmo rizikos valdymui.....	20
3.5. Nenusišalinama priimant sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą.....	21
4. KORUPCIJOS RIZIKA KONTROLIUOJAMŲ ĮMONIŲ VEIKLOS, PRIEŽIŪROS BEI KONTROLĖS PROCEDŪRŲ SRITYSE.....	22

4.1. Savivaldybės įmonėse neužtikrinamas viešųjų pirkimų proceso nuoseklumas ir skaidrumas. Nepakankamas dėmesys skiriamas pirkimų planavimui.....	22
4.2. Viešųjų pirkimų procedūrose neužtikrinta tiekėjų konkurencija.....	23
4.2.1. Dalyvauti viešuose pirkimuose tendencingai kviesti tie patys tiekėjai.....	24
4.2.2. Sandoris dėl specialiais maršrutais vežamų keleivių sudaromas be viešųjų pirkimų procedūrų.....	25
4.2.3. Aiškiai nereglamentuoti teisinių paslaugų pirkimo procesai.....	26
4.2.4. Vykdamas viešuosius pirkimus neužtikrinamas informacijos viešinimas.....	30
4.2.5. Savivaldybė vykdydama įmonių veiklos priežiūrą ir koordinavimą neskiria dėmesio įmonių viešųjų pirkimų veikloje nustatytų pažeidimų šalinimui ir prevencijai.....	31
4.2.6. UAB „Raseinių autobusų parkas“ neskaidrus likviduotino turto pardavimo būdas.....	32
5. MOTYVUOTOS IŠVADOS.....	33
6. PASIŪLYMAI.....	34

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Raseinių rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) kontroliuojamų¹ įmonių UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Raseinių autobusų parkas“, UAB „Raseinių vandenys“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ir SĮ „Raseinių butų ūkis“ veiklos, įmonių vadovų, valdybų narių atrankos, skyrimo, atšaukimo, sprendimų priėmimo procesų, viešųjų ir privačių interesų derinimo kontrolės užtikrinimo srityse korupcijos rizikos analizė atlikta pirmą kartą. 2015 metais Savivaldybėje buvo atlikta korupcijos rizikos analizė viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir vykdymo kontrolės veiklos srityse (2015-09-07 Specialiųjų tyrimų tarnybos išvada Nr. 4-01-6385)².

Analizuotas laikotarpis – nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2018 m. gruodžio 31 d.

Tikslai:

1. Nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas korupcijai pasireikšti nagrinėjamose veiklos srityse.
2. Pateikti pasiūlymus, kurie padėtų valdyti ir sumažinti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius.

Uždaviniai:

1. Nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti.
2. Nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcijos rizika.
3. Išanalizuoti praktinį procedūrų vykdymą ir galimus korupcijos rizikos veiksnius.
4. Pasiūlyti korupcijos riziką ir jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas:

- Savivaldybės kontroliuojamų įmonių UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Raseinių autobusų parkas“, UAB „Raseinių vandenys“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ir SĮ „Raseinių butų ūkis“ vadovų, valdybų narių, kitų asmenų atranka, skyrimas, atšaukimas (atleidimas), sprendimų priėmimo procesai, viešųjų ir privačių interesų derinimo kontrolės užtikrinimas.
- Savivaldybės kontroliuojamų įmonių veiklos, priežiūros bei kontrolės procedūrų vykdymo organizavimas.

Subjektas:

Savivaldybės administracija, UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Raseinių autobusų parkas“, UAB „Raseinių vandenys“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ir SĮ „Raseinių butų ūkis“.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.

¹ Sąvoka „savivaldybės kontroliuojamos įmonės“ vartojama atsižvelgiant į analizuotą laikotarpį. Nuo 2019-01-01 Vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta sąvoka „savivaldybės valdomos įmonės“.

² Prieiga internete: <http://www.stt.lt/lt/menu/korupcijos-prevencija/korupcijos-rizikos-analize/2015-metu-rizikos-analizes/>.

2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo analizė.
3. Interviu metodas (Savivaldybės ir įmonių darbuotojams pateikti klausimai).
4. Viešai skelbiamos ir Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) tvarkomos informacijos stebėjimas, analizavimas ir vertinimas.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Išvados 1 priede nurodytus teisės aktus, dokumentus ir kitą informaciją.
2. Sociologinių tyrimų duomenis („Lietuvos korupcijos žemėlapis 2018“).
3. Galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamose veiklos srityse.
4. Darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus, sprendimų priėmimo diskreciją.
5. Darbuotojų priežiūros ir kontrolės lygį.
6. Reikalavimus laikytis įprastos darbo tvarkos.
7. Analizuojamose procedūrose asmenų rotacijos taikymą.
8. Atliekamos veiklos dokumentavimo reikalavimus.
9. Analizuojamos veiklos, dokumentų viešumą ir prieinamumą visuomenei.
10. Interneto svetainėse <http://www.raseiniai.lt/>, <http://rkp.lt/>, <http://www.raseiniuautobusuparkas.lt/>, <http://www.raseiniuvandenys.lt/>, <http://www.raseiniust.lt/>, <http://raseiniubutuukis.lt/>, Viešųjų pirkimų tarnybos interneto svetainėje <https://vpt.lrv.lt/lt/ukio-subjektu-prieziura/isvados-ataskaitos/tikrinimo-ataskaitos-2/2019-1>, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos interneto svetainėje www.vtek.lt ir kitose interneto svetainėse skelbiamą informaciją, susijusią su analizuojamomis veiklos sritimis.

Jeigu korupcijos rizikos analizės metu Savivaldybė ar įmonės prašomų dokumentų ar duomenų nepateikė, buvo laikoma, kad jų nėra.

2. KORUPCIJOS RIZIKA SAVIVALDYBĖS KONTROLIUOJAMŲ ĮMONIŲ VADOVŲ, VALDYBŲ NARIŲ, KITŲ ASMENŲ ATRANKOS, SKYRIMO, ATŠAUKIMO (ATLEIDIMO), SPRENDIMŲ PRIĖMIMO VEIKLOS SRITYSE

Vietos savivaldos įstatymo³ 8 straipsnyje nustatyta, kad savivaldybės yra atsakingos už viešųjų paslaugų teikimą gyventojams, todėl jos turi užtikrinti, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi savivaldybės gyventojai ir kad šios paslaugos būtų teikiamos nuolat. Vienas iš būdų užtikrinti sklandų viešųjų paslaugų teikimą – pasitelkti savivaldybių kontroliuojamas įmones. Savivaldybės kontroliuojamos įmonės – savivaldybės įmonės, veikiančios pagal Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymą, akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės, kurių akcijos, suteikiančios daugiau kaip 1/2 balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, nuosavybės teise priklauso savivaldybei, ir įmonės, kuriose savivaldybės gali paskirti daugiau kaip pusę įmonės administracijos, valdymo arba priežiūros tarnybos narių⁴.

Pažymėtina, kad tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2018“⁵ duomenimis, 39 proc. Lietuvos gyventojų ir 14 proc. valstybės tarnautojų mano, kad valstybės ar savivaldybių įmonės dirba nuostolingai dėl jų vadovų netinkamo valdymo ir respondentai tai apibūdino kaip korupcinį reiškinį. Be to, valstybės tarnautojai vertindami korupcijos paplitimą savivaldybių institucijose kaip labiausiai korumpuotas institucijas nurodė savivaldybių įmones (19 proc.). Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės atlikta savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdysenos analizė parodė, kad savivaldybėse gerosios bendrovių valdymo praktikos principai netaikomi arba taikomi tik iš dalies, trūksta nuoseklaus ir visa apimančio požiūrio į įmonių valdyseną⁶.

UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Raseinių autobusų parkas“, UAB „Raseinių vandenys“ ir UAB „Raseinių šilumos tinklai“ visas (100 proc.) akcijas valdo Savivaldybė, kuri bendrovių akcininkės turtines ir neturtines teises įgyvendina per Savivaldybės vykdomąją instituciją – Administracijos direktorių⁷. Šių bendrovių valdymo organai yra visuotinis akcininkų susirinkimas, valdyba ir bendrovių vadovai.

SĮ „Raseinių butų ūkis“, kurios savininkė yra Savivaldybė, įmonės turtą valdo, naudoja ir juo disponuoja patikėjimo teise. Savivaldybės įmonės steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą reglamentuoja specialus įstatymas – Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas⁸, įmonės įstatai⁹. SĮ „Raseinių butų ūkis“ valdymo organai yra savininko teisės ir pareigas

³ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D0CD0966D67F/VSFschQmfx>

⁴ Vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 6 dalis, iki 2018-12-31 galiojusi redakcija.

⁵ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/lt/menu/tyrimai-ir-analizes/>

⁶ Prieiga internete: https://www.vkontrole.lt/pranesimas_spaudai.aspx?id=23195

⁷ Savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo akcinėse bendrovėse taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 567, Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 25 d. sprendimas Nr. TS-216 „Dėl savivaldybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo uždarnosiose akcinėse bendrovėse“.

⁸ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.29FB2C8807FE/hYvQsRRzYT>

⁹ SĮ „Raseinių butų ūkis“ įstatų 1 punktą, internetinė nuoroda: <http://raseiniubutuukis.lt/teisine-informacija/nuostatai>.

įgyvendinanti institucija – Administracijos direktorius ir vienasmenis valdymo organas – įmonės direktorius¹⁰. Minėtų įmonių veiklos koordinavimo funkcija yra priskirta Savivaldybės Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriui¹¹.

Pagal įmonių pateiktus duomenis, 2017–2018 metais kai kurios Savivaldybės kontroliuojamos įmonės savo veiklą vykdė nuostolingai:

Įmonės pavadinimas	2017 m.		2018 m.	
	Nuostolis	Pelnas	Nuostolis	Pelnas
UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ ¹²	54 163 Eur		258 160 Eur	
UAB „Raseinių autobusų parkas“ ¹³	46 546 Eur		176 308 Eur	
UAB „Raseinių vandenys“ ¹⁴		2 648 Eur		8 349 Eur
UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ¹⁵		107 361 Eur	108 014 Eur	
SĮ „Raseinių butų ūkis“ ¹⁶	9 383 Eur			8 679 Eur

Įvertinus Savivaldybės reguliavimo sričiai priskirtų įmonių vadovų, valdybų narių atrankos, skyrimo, atšaukimo, sprendimų priėmimo, atleidimo iš darbo šalių susitarimu sritis nustatyta, kad jose egzistuoja korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

2.1. Neaiškūs įmonių valdybų narių atrankos ir skyrimo procesai.

Įmonės valdyba yra kolegialus įmonės valdymo subjektas, kuris, vykdydamas jam pavestas funkcijas, kartu su įmonės vadovu yra atsakingas už sėkmingą įmonės veiklą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2015 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 631 patvirtino Kandidatų į valstybės įmonės ar savivaldybės įmonės valdybą ir kandidatų į valstybės ar savivaldybės valdomos bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo renkamą kolegialų priežiūros ar valdymo organą atrankos aprašą¹⁷ (toliau – Aprašas), kuriame reglamentavo kandidatų į savivaldybės įmonių valdybas atrankos procedūrą. Nors Vyriausybės nutarimo 3 dalis Savivaldybes tik nuo 2018 m. liepos

¹⁰ Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2009-10-29 sprendimas Nr. (1.1)TS-337 „Dėl Savivaldybės įmonės „Raseinių butų ūkis“ turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo“ ir SĮ „Raseinių butų ūkis“ įstatų 14 punktas.

¹¹ Raseinių rajono savivaldybės administracijos 2019-01-21 raštas Nr. (5.28)R5-186.

¹² El. p. 2019-02-11 ir 2016-06-06 pateikta informacija.

¹³ El. p. 2019-02-12 pateikta informacija.

¹⁴ El. p. 2019-02-11 pateikta informacija.

¹⁵ El. p. 2019-02-11 ir 2019-03-28 pateikta informacija.

¹⁶ El. p. 2019-02-11 pateikta informacija.

¹⁷ Prieiga internete: redakcija nuo 2017-03-24

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0bf2e080199b11e58569be21ff080a8c/wOVgJiduMW>

1 d. įpareigojo vykdyti atrankas į įmonių valdybas vadovaujantis šiuo Aprašu, tačiau nuo teisės akto priėmimo Savivaldybės galėjo teikti prioritetą valdybos narių atrankos proceso aiškumo ir skaidrumo didinimui.

Atliekant korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad nagrinėjamu laikotarpiu Savivaldybėje nebuvo reglamentuota įmonių valdybų formavimo tvarka, taip pat nedokumentuotas valdybos narių atrankos procesas, Administracijos direktoriui suteikti platūs diskreciniai įgaliojimai sudaryti įmonių valdybas. Ši situacija vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys, nes sudarant valdybą, kuri atsakinga už sėkmingą įmonių veiklą, nebuvo užtikrintas narių atrankos viešumas ir skaidrumas, neaišku, kokiais kriterijais remiantis buvo atrinkti ir paskirti valdybų nariai, taip pat, neaišku kokius jie atitiko bendruosius ir specialiuosius reikalavimus.

Pavyzdžiui, Savivaldybės administracijos direktorius 2018 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. A1-500 atšaukė visų keturių uždarytų akcinių bendrovių¹⁸ valdybų narius, o 2018 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. A1-603 „Dėl asmenų skyrimo į valdybas“ be atrankos paskyrė naujos sudėties valdybas. Prieš skiriant įmonių valdybų narius, Administracijos direktorius kreipėsi į STT dėl informacijos pateikimo apie šiuos pretendentes, įgyvendindamas Korupcijos prevencijos įstatymo 9 straipsnio 6 dalies nuostatas, tačiau šis kriterijus negali būti laikomas vieninteliu sprendžiant dėl pretendentų tinkamumo užimti pareigas. Situacija, kai Savivaldybės administracijos direktorius bendrovių valdybas paskiria iki privalomo Aprašo taikymo savivaldybėms pradžios likus 4 dienoms, nors ir galima, tačiau kelia pagrįstų abejonių dėl sudarytų valdybų narių atrankos ir skyrimo skaidrumo. Galimai taip Savivaldybėje pasinaudota per plačia diskrecijos teise ir išvengta nuo 2018 m. liepos 1 d. įsigaliojusių naujų procedūrų dėl kandidatų atrankos į įmonių valdybas įgyvendinimo – viešos atrankos skelbimo, privalomos kandidatų į valdybas atrankos komisijos sudarymo, kandidatams keliamų bendrųjų ir specialiųjų reikalavimų nustatymo ir pan. Dėl šio sprendimo skaidrumo ir galimos politinių partijų įtakos abejonės buvo išsakytos ir žiniasklaidoje¹⁹.

Be to, nustatyta, kad Administracijos direktorius nevengė į Savivaldybės valdomų įmonių valdybas skirti galimai sau palankius arba kitais ryšiais susijusius asmenis. Pavyzdžiui, Administracijos direktorius R. A. į UAB „Raseinių autobusų parkas“ valdybą paskyrė J. G.²⁰, kuri su Administracijos direktoriumi priklausė tai pačiai asociacijai, buvo jo kaip Seimo nario padėjėja-sekretorė, taip pat užėmė jo žmonos, t. y. Seimo narės V. A. padėjėjos-sekretorės pareigas.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad nepakankamas teisinis reglamentavimas Savivaldybės administracijos direktoriui suteikė teisę be pagrįstų motyvų dažnai keisti (skirti, atšaukti) įmonių

¹⁸ UAB „Raseinių vandenys“, UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Raseinių autobusų parkas“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“.

¹⁹ Internetinė nuoroda: <http://raseiniunaujienos.lt/2018/10/18/tradicijos-tesiamos-partijos-pasidalino-savivaldybes-imones/>.

²⁰ Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016-12-14 įsakymas Nr. A1-1220 „Dėl asmenų skyrimo į valdybą“.

valdybų narius. Pavyzdžiui, 2017–2018 metais UAB „Raseinių autobusų parkas“ valdybos sudėtis keista šešis kartus²¹, UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ – aštuonis kartus²², UAB „Raseinių šilumos tinklai“ – tris kartus²³, todėl tam tikru laikotarpiu įmonėse nebuvo organizuojami valdybos posėdžiai arba valdybos negalėjo spręsti įmonės veiklos klausimų, nes nebuvo narių kvorumo (UAB „Raseinių šilumos tinklai“ valdybos posėdžiai nevyko nuo 2018 m. lapkričio 12 d. iki 2019 m. balandžio 9 d., narių kvorumo nebuvo nuo 2018 m. gruodžio 28 d. iki 2019 m. kovo 27 d.²⁴. UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ valdybos posėdžiai nevyko nuo 2018 m. gruodžio 7 d. iki 2019 m. balandžio 4 d., narių kvorumo nebuvo nuo 2018 m. gruodžio 28 d. iki 2019 m. kovo 22)²⁵.

Manytina, kad Savivaldybėje neregamentuota valdybų sudarymo tvarka, nevykdyta aiški ir skaidri įmonių valdybos narių atrankos procedūra, taip pat dažna narių kaita didino subjektyvių sprendimų priėmimo tikimybę, neužtikrino efektyvios įmonių valdysenos ir veiklos kontrolės, todėl kėlė korupcijos riziką.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Savivaldybei Vyriausybės nustatyta tvarka užtikrinti viešas ir skaidrias kandidatų į įmonių valdybas atrankos procedūras;
- Savivaldybei sudaryti kandidatų į įmonių valdybas atrankos komisiją, patvirtinti komisijos darbo reglamentą ir spręsti dėl atrankos komisijos posėdžių fiksavimo garso ir / ar vaizdo priemonėmis.

2.2. Atskirais atvejais sudarant įmonių valdybas neužtikrintas valdymo, kontrolės ir koordinavimo funkcijų atskyrimas.

Savivaldybė valdomų bendrovių kontrolės ir koordinavimo funkcijų įgyvendinimą vykdo vadovaujantis Vietos savivaldos, Valstybės ir savivaldybės įmonių, Akcinių bendrovių įstatymais, taip pat Savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse taisyklėmis, patvirtintomis Vyriausybės 2007 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 567 „Dėl savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse“. Remiantis minėtomis Taisyklėmis bendrovių kontrolės ir koordinavimo funkcijas įgyvendina vykdomosios institucijos vadovas – Administracijos direktorius per

²¹ Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2017-01-18 įsakymas Nr. A1-51, 2018-02-13 įsakymas Nr. A1-132, 2018-03-14 įsakymas Nr. A1-217, 2018-05-29 įsakymas Nr. A1-500, 2018-11-08 įsakymas Nr. A1-1059, 2018-12-28 įsakymas Nr. A1-1211.

²² Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2017-03-08 įsakymas Nr. A1-230, 2017-12-15 įsakymas Nr. A1-1298, 2018-01-24 įsakymas Nr. A1-75, 2018-03-23 įsakymas Nr. A1-254, 2018-04-17 įsakymas Nr. A1-331, 2018-05-29 įsakymas Nr. A1-500, 2018-12-10 įsakymas Nr. A1-1170, 2018-12-28 įsakymas Nr. A1-1211.

²³ Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2018-05-29 įsakymas Nr. A1-500, 2018-12-10 įsakymas Nr. A1-1170, 2018-12-28 įsakymas Nr. A1-1211.

²⁴ UAB „Raseinių šilumos tinklai“ 2019-05-08 el. p. pateikta informacija.

²⁵ UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ 2019-05-08 el. p. pateikta informacija.

struktūrinius padalinius, atsakingus už viešąsias paslaugas teikiančių ir gyventojų poreikius tenkinančių subjektų veiklos priežiūrą.

Nustatyta, kad Savivaldybės Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriui yra pavesta koordinuoti ir kontroliuoti reguliavimo sričiai priskirtų įmonių, įstaigų, bendrovių veiklą²⁶.

Susipažinus su Administracijos direktoriaus įsakymais dėl bendrovių valdybų narių skyrimo, matyti, kad į dviejų įmonių valdybas buvo paskirti Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus specialistai, kurių tiesioginės funkcijos pagal pareigybės aprašymus susijusios su valdomų įmonių veiklos analize, koordinavimu ir priežiūra.

Pavyzdžiui, Administracijos direktorius į UAB „Raseinių vandenys“ valdybos narius paskyrė Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vyriausiąjį specialistą, kuris pagal pareigybės aprašymą vykdo UAB „Raseinių vandenys“ veiklos kontrolę, teikia sprendimų projektus dėl kapitalo didinimo (mažinimo), veiklos efektyvinimo, metinių finansinių ataskaitų rinkinių bei įmonių veiklos ataskaitų tvirtinimo, atstovauja įmonę rajono Savivaldybėje²⁷.

Nuo 2018 m. kovo 14 d. iki 2018 m. gegužės 29 d. į UAB „Raseinių autobusų parkas“ valdybą taip pat buvo paskirtas Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vyriausiasis specialistas, kuris pagal pareigybės aprašymą vykdo Savivaldybės įmonių, veikiančių transporto srityje, veiklos kontrolę, teikia sprendimų projektus dėl kapitalo didinimo (mažinimo), veiklos efektyvinimo, metinių finansinių ataskaitų rinkinių bei įmonių veiklos ataskaitų tvirtinimo ir atstovauja įmonę Savivaldybėje²⁸.

Manytina, kad situacija, kuomet paskirti įmonių valdybų nariai yra Administracijos darbuotojai, dalyvaujantys įmonių valdyme ir tuo pat metu vykdančys tiesiogines funkcijas, susijusias su įmonių veiklos kontrole ir koordinavimu, nėra skaidri, kelia abejonių dėl šių asmenų šališkumo. Priežiūros bei kontrolės funkcijų neatskyrimas nuo sprendimų priėmimo laikytinas korupcijos rizikos veiksniumi, nes tokiu atveju įmonių veiklos priežiūra bei kontrolė gali būti neefektyvi.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Savivaldybei siekiant išvengti šališkų sprendimų priėmimo tikimybės, užtikrinti bendrovių valdymo, kontrolės ir koordinavimo funkcijų atskyrimą: neskirti į valdybas

²⁶ Raseinių rajono savivaldybės Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus nuostatų, patvirtintų administracijos direktoriaus 2018-12-31 įsakymu Nr. A2-567 10.2. ir 11.2. punktai, Raseinių rajono savivaldybės administracijos 2019-01-21 raštas Nr. (5.28)R5-186.

²⁷ Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2017-02-07 įsakymu Nr. A2-71P, 2018-04-19 įsakymu Nr. A2-283 ir 2019-01-29 įsakymu Nr. A1-154, patvirtinti Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymai. Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2018-06-26 įsakymas Nr. A1-603 „Dėl asmenų skyrimo į valdybas“.

²⁸ Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2017-01-31 įsakymu Nr. A2-56P, 2018-04-19 įsakymu Nr. A2-283, 2019-01-29 įsakymu Nr. A1-154, patvirtinti Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymai. Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2018-03-14 įsakymas Nr. A1-217 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Raseinių autobusų parkas“ valdybos sudėties“, 2018-05-29 įsakymas Nr. A1-500 „Dėl Raseinių rajono savivaldybės uždarujo akcinių bendrovių valdybų narių atšaukimo“.

Administracijos darbuotojų, kurių tiesioginės funkcijos yra susijusios su šių įmonių veiklos priežiūra bei kontrole.

2.3. Neužtikrinta vieša ir konkurencinga bendrovių vadovų atrankos procedūra.

Įmonės vadovas yra bendrovės vienasmenis valdymo organas, kuris organizuoja kasdieninę bendrovės veiklą, atstovauja bendrovei ir kurio teisinė padėtis įmonėje lemia tai, kad jam suteikiami platūs įgaliojimai veikti bendrovės vardu, savo veiksmais bendrovei sukurti teises ir pareigas, tam tikra apimtimi disponuoti bendrovės turtu²⁹. Įmonės vadovas taip pat yra bendrovės darbuotojas, su kuriuo sudaroma darbo sutartis, taigi, jis yra ir darbo santykių, siejančių jį su bendrove, dalyvis. Nuo vadovo kompetencijos, veiklos ir jos rezultatų priklauso visos įmonės veiklos efektyvumas.

Vadovaujantis Akcinių bendrovių įstatymo 37 straipsnio 3 dalimi ir nagrinėjamų įmonių įstatais Savivaldybės kontroliuojamų įmonių vadovus renka bendrovių valdybos³⁰. Akcinių bendrovių įstatymas detaliau nereglamentuoja vadovų atrankos ir skyrimo procedūrų, todėl Savivaldybėms paliekama diskrecinė teisė nusistatyti objektyvią ir skaidrią bendrovių vadovų rinkimo (ir atšaukimo) tvarką, užtikrinančią procedūrų nuoseklumą, aiškumą ir viešumą.

Atlikus Savivaldybės vidaus teisės aktų, reglamentuojančių jos reguliavimo sričiai priskirtų bendrovių vadovų atrankos, teikimo ir skyrimo procedūras, analizę, galima daryti išvadą, jog juose nėra reglamentuota, kaip turėtų būti vykdomos Savivaldybės bendrovių vadovų atrankos procedūros. Skiriant įmonių vadovus buvo apsiribota vienintele Akcinių bendrovių įstatyme ir bendrovių įstatuose nustatyta nuostata, kad vadovus (direktorius) renka ir atšaukia valdybos.

Susipažinus su įmonių valdybų protokolais matyti, kad nagrinėjamu laikotarpiu įmonių vadovai buvo paskirti iš valdybų nariams pristatytų vienintelį kandidatų, kuriuos dažniausiai pristatė Savivaldybės atstovas. Paprastai į valdybos darbotvarkę įtraukus įmonės direktoriaus skyrimo į pareigas klausimą protokole trumpai aprašytas kandidato pristatymas ir formalus tinkamumo įvertinimas. Tačiau nei valdybų protokoluose, nei kituose dokumentuose nėra duomenų, kokius reikalavimus atitiko kandidatai, taip pat ar vadovų atrankos metu buvo svarstytos ir vertintos kandidatų veiklos programos, planai, gyvenimo aprašymai, išsilavinimas, vadovavimo gebėjimai ir pan.

Pavyzdžiui, 2016 m. gruodžio 22 d. UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ valdybos posėdyje, kuriam, be kita ko, pirmininkavo pats Administracijos direktorius R. A., įmonės direktorius buvo paskirtas iš vienintelio kandidato, be jokios objektyvios atrankos³¹. Taip pat ir 2018 m. rugpjūčio 10 d. UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ valdybos posėdyje įmonės direktorius buvo išrinktas iš vienintelio kandidato, kurio kandidatūrą pasiūlė posėdyje dalyvavęs Administracijos direktorius L. K.

²⁹ Vilniaus apygardos teismo 2013-11-08 civilinė byla Nr. 2A-1961-258/2013.

³⁰ UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ 2016-12-22 valdybos posėdžio protokolas Nr. 59.

³¹ Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E22116F1B0E0/FLDdCOZYs>.

2018 m. balandžio 30 d. UAB „Raseinių autobusų parkas“ valdybos posėdyje įmonės direktorius buvo išrinktas iš vienintelio kandidato, kuris valdybai pateikė prašymą pervesti jį dirbti iš Pirmojo direktoriaus pavaduotojo pareigų į šios įmonės direktoriaus pareigas.

2016 m. gruodžio 16 d. UAB „Raseinių vandenys“ valdybos posėdyje įmonės direktorius taip pat buvo išrinktas iš vienintelio kandidato, kurį pristatė valdybos pirmininkas.

Galime daryti išvadą, kad praktikoje jokia objektyvi, konkurencinga ir skaidri bendrovių vadovų atranka nebuvo vykdyta, neviešinta informacija apie atrankų organizavimą, nenustatyti bendrieji ir specialieji reikalavimai, kurie turėjo būti keliami pretendentams.

Be to, dėl nepakankamo reglamentavimo kilo korupcijos rizika, kad įmonių vadovų skyrimo į pareigas procesui įtaką galėjo daryti Savivaldybės administracijos direktorių, kurie patys yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai, kaita.

Pavyzdžiui, 2016 m. lapkričio mėn. Administracijos direktoriaus pareigas pradėjus eiti R. A.³² buvo paskirti nauji keturių įmonių vadovai: UAB „Raseinių šilumos tinklai“, UAB „Raseinių vandenys“, UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ ir SĮ „Raseinių butų ūkis“³³. 2018 m. gegužės mėn. Administracijos direktoriaus pareigas pradėjus eiti L. K.³⁴ buvo atšaukti UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ ir SĮ „Raseinių butų ūkis“ vadovai ir paskirti nauji³⁵.

Manytina, kad nenustatytas aiškus teisinis reglamentavimas, be konkurso vykdytas bendrovių vadovų atrankos procesas, taip pat plati diskrecijos laisvė bendrovių valdyboms nuspręsti dėl vienintelių kandidatų tinkamumo sudaro korupcijos riziką. Tuo pačiu neužtikrinama, kad Savivaldybės valdomų bendrovių vadovų pareigas užimtų tinkamą kvalifikaciją ir vadovavimo kompetenciją turintys asmenys.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Patvirtinti konkursų Savivaldybės valdomų įmonių vadovų pareigoms užimti organizavimo tvarką, kurioje nustatyti atrankos būdą, kandidatų vertinimo kriterijus, terminus, taip pat informacijos viešinimo, dokumentavimo, sprendimų priėmimo procedūras;
- Siekiant atrankos procedūrų skaidrumo, valdyboms svarstyti galimybę dėl įmonių vadovų atrankos posėdžių fiksavimo garso ir / ar vaizdo priemonėmis, išsaugant įrašus kartu su protokolais ir kita atrankų medžiaga.

³² Raseinių rajono savivaldybės 2016-11-24 tarybos sprendimas Nr. TS-401 „Dėl Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus skyrimo“.

³³ UAB „Raseinių šilumos tinklai“ su direktoriumi sudaryta darbo sutartis 2016 m. gruodžio 16 d.;

UAB „Raseinių vandenys“ su direktoriumi sudaryta darbo sutartis 2016 m. gruodžio 16 d.;

UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ su direktoriumi sudaryta darbo sutartis 2016 m. gruodžio 23 d.;

SĮ „Raseinių butų ūkis“ su direktoriumi sudaryta darbo sutartis 2017 m. kovo 13 d.

³⁴ Raseinių rajono savivaldybės 2018-05-23 tarybos sprendimas Nr. TS-174 „Dėl Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus skyrimo“ ir 2018-12-27 tarybos sprendimas Nr. TS-429 „Dėl Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus skyrimo“.

³⁵ UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ valdybos pirmininko 2018-08-13 įsakymas Nr. P-95 „Dėl priėmimo į darbą“, Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2018-05-23 įsakymas Nr. A2-329 „Dėl A. B. skyrimo į Savivaldybės įmonės „Raseinių butų ūkis“ direktoriaus pareigas“.

2.4. Organizuojant konkursą į Savivaldybės įmonės direktoriaus pareigas neužtikrinta skaidri ir objektyvi atrankos komisijos veikla.

Remiantis Darbo kodekso 41 straipsnio 3 dalies nuostata Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2017 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“ patvirtino konkursinių pareigybių sąrašą ir Konkursų valstybės ir savivaldybių įmonėse, iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei iš kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose valstybės ir savivaldybių įstaigose ir viešosiose įstaigose, kurių savininkė yra valstybė ar savivaldybė, organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašą (toliau – Aprašas). Aprašas numato, kad įmonės savininko teises įgyvendinančios institucijos vadovas sudaro komisiją, paskiria komisijos pirmininką, kitus narius, komisijos sekretorių. Aprašas reglamentuoja, kad komisijos sudėtyje narių negali būti mažiau kaip trys, komisijos narys gali būti pakeistas pretendentų atrankos dieną, taip pat komisijos nariais negali būti asmenys, dėl kurių nešališkumo kelia abejonų kitos aplinkybės (Aprašo 11–13 punktai).

Pažymėtina, kad konkursą organizuojantis subjektas privalo konkursą organizuoti ir vykdyti nepažeisdamas ne tik atitinkamu aktu nustatytos jo organizavimo tvarkos, bet ir bendrųjų teisės, darbo teisės, konkursų organizavimo ir skaidrumo principų³⁶.

Analizuojamu laikotarpiu Savivaldybėje pagal Vyriausybės nustatytą reglamentavimą buvo organizuotas vienas konkursas į SI „Raseinių butų ūkis“ direktoriaus pareigas. 2018 m. balandžio 10 d. informacija apie organizuojamą konkursą paskelbta viešai el. paslaugų modulyje VATARAS ir VATIS. 2018 m. balandžio 30 d. Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas, atliekantis direktoriaus funkcijas, D. U. sudarė atrankos komisiją, į kurią paskyrė 3 asmenis, t. y. komisijos pirmininku paskyrė save ir du tiesioginiu pavaldumu susijusius komisijos narius: Strateginio planavimo ir projektų valdymo skyriaus vedėją I. A., Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vedėją R. P. 2018 m. gegužės 8 d. vyko pretendentų į įmonių vadovo pareigas konkurso komisijos posėdis, kuriame dalyvavo du pretendentai. Posėdžio protokole nurodyta, kad komisijos narė I. A. nuo komisijos darbo nusišalino dėl galimo interesų konflikto, todėl realiai pretendentus vertino ir balus skyrė tik du komisijos nariai.

Atkreiptinas dėmesys, kad Savivaldybė nesivadovavo Aprašo 12 punkto nuostata, numatančia galimybę pakeisti komisijos narį kitu asmeniu ir neužtikrino, kad atrankos komisijos posėdyje dalyvautų trijų narių komisija. Ši situacija sukėlė korupcijos riziką, nes absoliuti sprendimo priėmimo galia dėl kandidato tinkamumo buvo suteikta lemiamą balsą turinčiam komisijos pirmininkui, t. y. vienam asmeniui, kuris, be kita ko, dalyvavo visuose konkurso organizavimo procesuose: sudarė atrankos komisiją, paskyrė save į komisijos pirmininkus, taip pat įsakymu paskyrė į pareigas konkurso laimėtoją ir vėliau su pastaruoju sudarė darbo sutartį.

³⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-252-248/2016.

Be to, atkreiptinas dėmesys kad Administracijos direktoriaus pavaduotojui, atliekančiam direktoriaus funkcijas, paskyrus save konkurso atrankos komisijos pirmininku, o vėliau gavus skundą dėl komisijos darbo, etikos ir pan., nebūtų užtikrintas nešališkas skundo nagrinėjimas, nes Administracijos direktoriaus pavaduotojas, atliekantis direktoriaus funkcijas, kaip įstaigos vadovas negalėtų objektyviai vertinti ir priimti sprendimo dėl skundžiamų aplinkybių.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Užtikrinti, kad Savivaldybės įmonių atrankos komisijoje dalyvautų ir pretendentes realiai vertintų ne mažiau kaip trys komisijos nariai;
- Į Savivaldybės įmonių atrankos komisijoje sudėtį neskirti Administracijos direktoriaus ir tiesioginio pavaldumo ar kitokiais ryšiais susijusių asmenų.

2.5. Neužtikrinta konkurencinga ir skaidri įmonių direktorių pavaduotojų ir kitų vadovaujančių asmenų skyrimo į pareigas procedūra.

Akcinių bendrovių įstatymo 34 straipsnio 1 dalies 4, 5 punktai³⁷ numato, kad valdyba svarsto ir tvirtina bendrovės valdymo struktūrą ir pareigybes, į kurias darbuotojai priimami konkurso tvarka.

Remiantis šia nuostata, konkursinių pareigybių tvirtinimo procesas yra reglamentuotas visų Savivaldybės valdomų įmonių įstatuose³⁸. Tai reiškia, kad valdybos, užtikrindamos bendrovės vadovų veiklos priežiūrą, priima sprendimus ne tik dėl įmonių struktūros pakeitimų, naujų pareigybių steigimo, bet taip pat tvirtina pareigybes, į kurias priimami asmenys ne įmonės direktoriaus vienasmenišku sprendimu, bet konkurso tvarka.

Išanalizavus pateiktus dokumentus matyti, kad tik UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ valdyba 2018 m. gruodžio 7 d. patvirtino konkursinių pareigybių sąrašą, kuriame nustatė, kad konkurso tvarka priimami asmenys į vyr. finansininko, inžinieriaus, vyr. mechaniko, vyr. energetiko, atliekų tvarkymo skyriaus vyr. specialisto ir kitų padalinių vadovų pareigybes.

Kitų Savivaldybės valdomų įmonių valdybos neįgyvendino įstatuose įtvirtintos nuostatos, nepatvirtino sąrašo pareigybių, į kurias priimamiems asmenims turėtų būti skelbiama atranka ir organizuojamas konkursas, todėl nagrinėjamu laikotarpiu įmonėse į minėtas pareigas asmenys buvo priimami be konkursų. Korupcijos rizikos analizės metu taip pat buvo nustatyta, kad Savivaldybės įmonėse buvo keičiamos struktūros, be aiškių motyvų įsteigtos naujos vadovų (direktoriaus pavaduotojų) pareigybės, į kurias be konkursų paskirti asmenys.

³⁷ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E22116F1B0E0/tVoxapUkzB>.

³⁸ UAB „Raseinių autobusų parkas“ įstatų 39.3 punktas, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ įstatų 74.3 punktas, UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ įstatų 38.3. punktas, UAB „Raseinių vandenys“ įstatų 5.8.5. punktas.

Pavyzdžiui, 2018 metais UAB „Raseinių šilumos tinklai“ valdyba be aiškių motyvų pakeitė įmonės struktūrą³⁹, įsteigė antrą direktoriaus pavaduotojo pareigybę, į kurią be objektyvios atrankos, kvalifikacijos įvertinimo buvo priimtas naujas darbuotojas⁴⁰.

2018 m. gegužės 10 d. UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ valdyba pakeitė įmonės struktūrą, pritarė įsteigti dar vieną direktoriaus pavaduotojo pareigybę, į kurią be atrankos buvo perkelta įmonės viešųjų pirkimų specialistė. Taip pat, 2018 m. rugpjūčio 10 d. Administracijos direktoriaus L. K. siūlymu valdyba atšaukė iš pareigų UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ direktorių, tačiau neteikė pirmenybės skaidrios ir objektyvios atrankos inicijavimui ir asmenų kompetencijų įvertinimui, bet pritarė Administracijos direktoriaus siūlymui buvusį įmonės direktorių skirti į Ariogalos padalinio vadovo pareigas.

Nors 2017 m. kovo 29 d. UAB „Raseinių autobusų parkas“ valdybos posėdyje buvo svarstoma, kad dėl įmonės nuostolingos veiklos tikslinga būtų atsisakyti direktoriaus pavaduotojo pareigybės, tačiau 2018 metais valdyba⁴¹ be aiškių motyvų pakeitė įmonės struktūrą, įsteigė antrą direktoriaus pavaduotojo pareigybę, po ko, į šias pareigas be konkurso buvo paskirta įmonės valdybos pirmininkė.

Manytina, kad įmonių valdybos nepakankamai vertina būtinumo poreikį steigti naujas vadovaujančias pareigybes, nesilaiko įstatuose nustatyto reikalavimo patvirtinti konkursinių pareigybių sąrašą ir neužtikrina, kad į šias pareigybes būtų vykdomos skaidrios atrankos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Įmonių valdyboms patvirtinti konkursinių pareigybių sąrašus ir į šias pareigas priimamų asmenų konkursų organizavimo tvarką: reglamentuoti konkursų paskelbimo, informacijos viešinimo ir pretendentų atrankos procedūras.
- Visais atvejais įmonių valdyboms steigiant naujas pareigybes motyvuotai vertinti jų būtinumo poreikį.

2.6. Įmonėse atleidžiant vadovus, jų pavaduotojus šalių susitarimu nesivadovauta teisės aktais.

Pagal Darbo kodekso 54 straipsnį⁴² bet kuri darbo sutarties šalis gali raštu pasiūlyti kitai šaliai nutraukti darbo sutartį šalių susitarimu ir, jeigu šalys susitaria, sudaromas raštiškas susitarimas dėl sutarties nutraukimo sąlygų (kompensacijų, nepanaudotų atostogų suteikimo ir kt.). Atleidžiant darbuotojus iš darbo (pareigų) šalių susitarimu išeitinių kompensacijų mokėjimo dydžio klausimas darbdaviui suteikia plačią diskreciją, todėl kompensacijos (ne)mokėjimas paprastai priklauso nuo

³⁹ UAB „Raseinių šilumos tinklai“ 2018-09-04 valdybos protokolas Nr. 2 ir 2018-09-24 valdybos protokolas Nr. 3.

⁴⁰ UAB „Raseinių šilumos tinklai“ 2018-09-24 valdybos protokolas Nr. 3 ir įmonės direktoriaus 2018-09-28 įsakymas Nr. (2.2)-2-41.

⁴¹ UAB „Raseinių autobusų parkas“ 2018-02-06 valdybos protokolas Nr. VPP-3.

⁴² Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f6d686707e7011e6b969d7ae07280e89/ULnTjhhhdGQ>.

darbdavio ir atleidžiamo darbuotojo laisvo susitarimo, institucijos finansinių galimybių ir darbo užmokesčio ekonomijos.

Savivaldybė 2017 metais patvirtino Kontroliuojamų įmonių vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) darbo apmokėjimo tvarką (toliau – Tvarka)⁴³, kurioje nustatė, kad atleidžiant įmonių vadovus, jų pavaduotojus šalių susitarimu gali būti išmokėtos ne didesnės nei 2-jų vidutinių mėnesinių darbo užmokesčio dydžio išmokos⁴⁴. Pastebėta, kad šalių susitarimu iš užimamų pareigų atleidžiant įmonių direktorius, jų pavaduotojus nesilaikyta Savivaldybės nustatyto teisinio reguliavimo, t. y. neaišku kokiais kriterijais remiantis išmokėtos didesnės nei Tvarkoje numatytos išeitinės išmokos.

Pavyzdžiui, 2018 metais nuostolingai veiklą vykdančios UAB „Raseinių autobusų parkas“ direktoriui, atleistam šalių susitarimu, išmokėta 3 kartus didesnė (6 mėnesių) išeitinė išmoka⁴⁵, kuri vėliau turėjo įtakos išaugusioms darbo užmokesčio sąnaudoms⁴⁶ ir 2018 metų įmonės nuostolingumui. Taip pat korupcijos rizikos analizės metu nustatytas atvejis, kuomet 2018 metais, neaišku kokiais kriterijais remiantis, UAB „Raseinių autobusų parkas“ direktoriaus pavaduotoja, šias pareigas užėmusi tik 6 mėnesius atleista itin palankiomis sąlygomis, t. y. šalių susitarimu, išmokant 2 mėnesių išeitinę išmoką.

UAB „Raseinių šilumos tinklai“ direktoriaus pavaduotojui, atleistam šalių susitarimu, išmokėta 1,5 karto didesnė (3 mėnesių) išeitinė išmoka⁴⁷.

Manytina, kad neaiškūs išmokų dydžių nustatymo kriterijai, taip pat ne pagal nustatytą teisinį reguliavimą mokėtos išeitinės kompensacijos neužtikrino racionalaus darbo užmokesčiui skirtų lėšų naudojimo įmonėse.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Šalių susitarimu atleidžiamiesiems įmonių vadovams, jų pavaduotojams, vyriausiesiems finansininkams (buhalteriams) mokėti išeitines kompensacijas pagal Savivaldybės nustatytą teisinį reguliavimą, taip pat aiškiai motyvuoti, kokiais kriterijais remiantis asmenims nustatytas konkretus išeitinių kompensacijų dydis.

3. KORUPCIJOS RIZIKA SAVIVALDYBĖS KONTROLIUOJAMŲ ĮMONIŲ VIEŠŲJŲ IR PRIVAČIŲ INTERESŲ DERINIMO KONTROLĖS SRITYJE

⁴³ Raseinių rajono savivaldybės kontroliuojamų įmonių vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) darbo apmokėjimo tvarkos aprašas, patvirtintas Administracijos direktoriaus 2017-01-12 įsakymu Nr. A1-35.

⁴⁴ Raseinių rajono savivaldybės kontroliuojamų įmonių vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) darbo apmokėjimo tvarka, patvirtinta 2017-01-12 įsakymu Nr. A1-35.

⁴⁵ UAB „Raseinių autobusų parkas“ 2018-02-02 valdybos protokolas Nr. VPP-2.

⁴⁶ UAB „Raseinių autobusų parkas“ 2018-07-20 valdybos protokolas Nr. VPP-10.

⁴⁷ UAB „Raseinių šilumos tinklai“ 2018-11-12 valdybos protokolas Nr. 4.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymu (toliau – Įstatymas) siekiama užtikrinti visuomenės viešųjų interesų viršenybę priimant sprendimus, įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą, užkirsti kelią atsirasti bei plisti korupcijai.

Įvertinus, kaip Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojai, Tarybos nariai, valdomų įmonių valdybų nariai ir vadovai, jų pavaduotojai, viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujantys darbuotojai vykdo Įstatymo nustatytas pareigas deklaruoti privačius interesus (4 straipsnio 1 dalis), nusišalinti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip paveikiant sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą (11 straipsnio 1 dalis), nustatyta, kad atskirais atvejais nevengiama galimų interesų konfliktų, nevykdomi Įstatymo reikalavimai nustatyta tvarka deklaruoti privačius interesus, neskiriamas dėmesys šio proceso valdymui ir kontrolei.

Pažymėtina, kad Vyriausioji tarnybinės etikos komisija ne tik nagrinėjamu laikotarpiu (2017–2018 metais), bet ir korupcijos rizikos analizės metu (2019 metais) ne kartą pažeidusiais Įstatymo reikalavimus pripažino atsakingas pareigas einančius Savivaldybės administracijos darbuotojus, Tarybos narius ir Savivaldybės valdomose įmonėse dirbančius asmenis⁴⁸, todėl darytina išvada, kad Savivaldybėje ir jos įmonėse Įstatymo nuostatų vykdymo procesas yra nepakankamai valdomas ir neefektyvus, nes:

3.1. Nenustatytas aiškus Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų vykdymo kontrolės mechanizmas.

⁴⁸ Pavyzdžiui:

1. Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktorius VTEK 2017-12-20 sprendimu Nr. KS-216 ir 2018-03-14 sprendimu Nr. KS-32 pripažintas pažeidęs Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas, t. y. 2017 metais dalyvavo rengiant ir teikiant *tarybai svarstyti sprendimą, tiesiogiai susijusį su asociacija Raseinių krašto ateities sąjūdis „Rasai“*, taip pat 2018 metais nenusišalino sprendžiamas klausimas dėl svainio priėmimo į pareigas.

Prieiga internete:

http://old.vtek.lt/vtek/sprendimai/sprendimai.php?page=sp_rezultatai&pagal=words&uzklausa=A%E8as.

2. Strateginio planavimo ir projektų valdymo skyriaus vyriausioji specialistė VTEK 2018-01-10 sprendimu Nr. KS-4 buvo pripažinta pažeidusi Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas, nes dalyvavo organizuojant ir vykdamas viešuosius mažos vertės darbų pirkimus, kuriuose dalyvavo ir laimėjo jos sutuoktinio įmonė.

Prieiga internete:

http://old.vtek.lt/vtek/sprendimai/sprendimai.php?page=sp_rezultatai&pagal=title&uzklausa=Banien%E8.

3. UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ direktorius VTEK 2019-01-23 sprendimu Nr. KS-16 pripažintas pažeidęs Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimus, t. y. pareigą nustatyta tvarka ir terminais pateikti privačių interesų deklaraciją.

Prieiga internete:

http://old.vtek.lt/vtek/sprendimai/sprendimai.php?page=sp_rezultatai&pagal=words&uzklausa=Rolandas+Butkus

4. UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ direktoriaus pavaduotoja VTEK 2019-02-27 sprendimu Nr. KS-32 pripažinta pažeidusi Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimus, t. y. pareigą nustatyta tvarka ir terminais pateikti privačių interesų deklaraciją.

Prieiga internete:

http://old.vtek.lt/vtek/sprendimai/sprendimai.php?page=sp_rezultatai&pagal=words&uzklausa=Au%F0ra+Margevi%E8ien%E8

5. Raseinių rajono savivaldybės tarybos narys S. N. VTEK 2019-03-20 sprendimu Nr. KS-72 pripažintas pažeidęs Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje nuostatas, t. y. nepateikė duomenų apie savo ir sutuoktinės darbovietę bei pareigas.

Prieiga internete:

http://old.vtek.lt/vtek/sprendimai/sprendimai.php?page=sp_rezultatai&pagal=words&uzklausa=Steponas+Naciu.

Susipažinus su minėtos srities teisiniu reglamentavimu, taikoma praktika ir apibendrinus susitikimų su Savivaldybės ir jos valdomų įmonių atstovais metu gautą informaciją, nustatyta, kad nei Savivaldybės administracijoje, nei įmonėse Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų įgyvendinimo reali kontrolė nagrinėjamu laikotarpiu ir šiuo metu nėra vykdoma: nenustatytas aiškus kontrolės mechanizmas, nepaskirti atsakingi asmenys, nevykdoma deklaracijose pateikiamos informacijos stebėseną ir kontrolę, periodiškai neteikiamos rekomendacijos / priminimai darbuotojams dėl privačių interesų deklaravimo.

Administracijos direktoriaus 2011 m. lapkričio 30 d. įsakyme Nr. (5.3)A1-1039 „Dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi kontrolės vykdymo“ yra numatytos tik tam tikros formalios privačių interesų deklaravimo nuostatos, t. y. pavesta administracijos darbuotojams įgyvendinti Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymą, tačiau nuo 2011 metų šis įsakymas nebuvo atnaujintas ir šiuo metu nesuderintas su galiojančiais teisės aktais. Be to, jokie kiti vidaus teisės aktai nereglamentuoja Savivaldybės valdomų įmonių vadovų, jų pavaduotojų, taip pat įmonių valdybų narių, viešuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų deklaracijų kontrolės procedūrų.

Esant tokiai situacijai, didėja rizika, kad nebus suvaldyti galimi viešųjų ir privačių interesų konfliktai, o egzistuojantys – neidentifikuoti, todėl turėtų būti imtasi priemonių, kad ne tik Savivaldybės administracijos direktorius (kaip nustatyta šiuo metu), tačiau ir Administracijos struktūrinių padalinių vadovai, įmonių vadovai turėtų galimybę individualiai prisijungti prie Privačių interesų deklaracijų informacinės sistemos (toliau – IDIS). Jeigu šio siūlymo įgyvendinimas pareikalautų neproporcingai ir neprotingai didelių išteklių, būtų tikslinga numatyti pareigą struktūrinių padalinių vadovams susipažinti su tiesiogiai pavaldžių darbuotojų privačių interesų deklaracijų duomenimis arba įtvirtinti darbuotojų pareigą vadovus informuoti apie užpildytą / patikslintą privačių interesų deklaraciją bei nustatyti tokio informavimo terminus.

3.2. Įmonių valdybų nariai, vadovai nustatyta tvarka ir terminais neteikia privačių interesų deklaracijų.

Nuo 2018 m. sausio 1 d. Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas privalomas reikalavimas viešai deklaruoti privačius interesus ir Savivaldybių valdomų įmonių valdybų nariams⁴⁹, tačiau nustatyta, kad šių nuostatų įmonėse nėra laikomasi, nes nagrinėjamu laikotarpiu tik viena UAB „Raseinių vandenys“ valdybos narė, vienas UAB „Raseinių komunalinės paslaugas“ valdybos narys viešai buvo deklaravę privačius interesus⁵⁰.

⁴⁹ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C0E550D6ADF0/QhwWNQjdmw>, Įstatymo 10 straipsnio 1 dalis.

⁵⁰ Tikrinta 2019-04-30.

Be to, analizės metu nustatytas atvejis, kai Administracijos direktoriaus 2018 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. A1-603 paskirtas UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ valdybos narys V. K. nedeklaravo narystės Savivaldybės valdomos įmonės valdyboje, taip pat akcininko teisių ir direktoriaus pareigų UAB „Brosta“ ir būdamas UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ valdybos nariu dalyvavo šios Savivaldybės valdomos įmonės organizuotame viešųjų pirkimų procese ir kaip laimėjusios privačios įmonės vadovas pasirašė gatvės remonto darbų sutartį⁵¹. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad perkančioji organizacija UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ dalyvauti pirkime kvietė būtent valdybos nario vadovaujamą įmonę UAB „Brosta“ ir pripažino ją viešojo pirkimo laimėtoja.

Be to, atliekant korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad kai kurių Savivaldybės valdomų įmonių vadovai taip pat nesilaiko(-ė) Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimų.

Pavyzdžiui, SI „Raseinių butų ūkis“ direktoriaus A. B. viešųjų ir privačių interesų deklaracijos duomenys nėra vieši ir skelbiami Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos interneto svetainėje⁵².

UAB „Raseinių šilumos tinklai“ direktorius M. G. tik korupcijos rizikos analizės atlikimo metu (2019 m. kovo 27 d.) patikslino deklaraciją dėl jo vadovaujamoje įmonėje dirbančio brolio.

Situacija, kai įmonių valdybų nariai, vadovai, kurie turi pareigą deklaruoti viešuosius ir privačius interesus, būti pasirengę nagrinėti ir spręsti klausimus dėl jiems atskaitingų asmenų galimų interesų konfliktų, patys tinkamai nevykdo Įstatymo reikalavimų, rodo, kad šis procesas netinkamai valdomas, kelia riziką, jog Savivaldybėje ir jos valdomose įmonėse priimant sprendimus neužtikrinamas asmenų nešališkumas.

3.3. Viešuose pirkimuose dalyvaujantys asmenys nustatyta tvarka ir terminais neteikė privačių interesų deklaracijų.

Remiantis Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 10 straipsniu, viešųjų pirkimų komisijų narių, asmenų, perkančiosios organizacijos vadovo paskirtų atlikti supaprastintus pirkimus, taip pat viešųjų pirkimų procedūrose dalyvaujančių ekspertų deklaracijų duomenys yra vieši ir skelbiami VTEK interneto svetainėje elektroninėmis priemonėmis per 30 kalendorinių dienų nuo paskyrimo į atitinkamas pareigas viešuosiuose pirkimuose, bet ne vėliau, nei iki dalyvavimo viešojo pirkimo procedūrose pradžios. Nepateikę privačių interesų deklaracijų aukščiau minėtieji asmenys neturi teisės dalyvauti viešajame pirkime ir turi būti atšaukti iš atitinkamų pareigų.

⁵¹ 2018-09-18 sutartis Nr. RKP 18/29 dėl Partizanų g. Raseinių m. gatvės remonto darbų atlikimo. Internetinė nuoroda: http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=172208281&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=303248413&filter_agreement_type=

⁵² Tikrinta 2019-04-09, SI „Raseinių butų ūkis“ direktoriaus privačių interesų deklaracija pildyta 2018-04-23.

Atliekant korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad dauguma 2018 metais SĮ „Raseinių butų ūkis“ direktoriaus įsakymais paskirtų viešųjų pirkimų komisijų narių⁵³ nesilaikė šio reikalavimo, nes tik vieno viešųjų pirkimų komisijos nario deklaracija buvo pateikta laiku, šiuo metu yra vieša ir skelbiama⁵⁴.

Pažymėtina, kad nagrinėjamu laikotarpiu minėtų reikalavimų nebuvo laikomasi ir kitose Savivaldybės valdomose įmonėse. Pavyzdžiui, 2018 metais UAB „Raseinių vandenys“ Advokatų profesinės bendrijos advokatas T. E., trejuose atviruose supaprastintuose pirkimuose⁵⁵ buvo paskirtas viešojo pirkimo komisijos ekspertu, pasirašė nešališkumo deklaracijas, kuriose pasižadėjo užpildyti privačių interesų deklaraciją (Nešališkumo deklaracijos 3.3 punktas), tačiau nesilaikė Įstatymo 10 straipsnio reikalavimų ir nedeklaravęs privačių interesų dalyvavo įmonės viešųjų pirkimų procedūrose (deklaracija viešai pateikta tik korupcijos rizikos analizės metu, t. y. 2019 m. kovo 28 d.).

Be to, Korupcijos rizikos analizės metu Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Raseinių autobusų parkas“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ir UAB „Raseinių vandenys“ atliko nenumatytą ribotos apimties viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo 2017–2018 metais auditą⁵⁶, kurio metu nustatė, kad nei vienoje bendrovėje nebuvo užtikrintas tinkamas minėto Įstatymo nuostatų vykdymas, nesukurtas kontrolės mechanizmas. 2018 metais UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Raseinių autobusų parkas“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ir UAB „Raseinių vandenys“ dalis viešųjų pirkimų komisijų narių, organizatorių privačių interesų deklaracijas pateikė nesilaikydami teisės aktuose nustatytų terminų arba jas pateikė tik audito atlikimo metu (2019 m. sausio mėn.), t. y. dalyvavo viešųjų pirkimų procedūrose, nors iš viso nebuvo pateikę privačių interesų deklaracijų⁵⁷.

Taip pat nustatyta, kad įmonių vadovai daugiau nei du mėnesius nesiėmė priemonių, kad būtų pašalinti 2019 m. sausio 31 d. Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos ataskaitoje Nr. A-1 nurodyti Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimų pažeidimai. Pavyzdžiui, iki 2019 m. balandžio 12 d. tik vieno iš penkių UAB „Raseinių autobusų parkas“ viešųjų pirkimų komisijos narių deklaracija buvo vieša ir skelbiama Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos interneto svetainėje.

⁵³ UAB „Raseinių vandenys“ direktoriaus įsakymai:

- 2018-07-25 Nr. (7.1) V1-22 „Dėl eksperto skyrimo vykdant atvirą konkursą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra Raseinių rajone (Šiluvoje)“;
- 2018-08-07 Nr. (7.1) V1-27 „Dėl eksperto skyrimo vykdant atvirą (supaprastintą) konkursą „Nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra ir rekonstrukcija Raseinių r. sav., Pajojūnų sen., Kaulakių k.“;
- 2018-10-05 Nr. (7.1) V1-22 „Dėl eksperto skyrimo vykdant supaprastintą atvirą konkursą „Vandens ir buitinių nuotekų šalinimo tinklų plėtra Ariogalos miestelyje, Raseinių rajono savivaldybėje“.

⁵⁴ Tikrinta 2019-04-11.

⁵⁵ Savivaldybės Kontrolės ir audito tarnybos 2019-01-31 ataskaita Nr. A-1, 4-6 psl.

Prieiga internete: <http://www.raseiniai.lt/index.php?1614719118>

⁵⁶ Prieiga internete: <http://www.raseiniai.lt/index.php?1614719118>

⁵⁷ Savivaldybės Kontrolės ir audito tarnybos 2019-01-31 ataskaita Nr. A-1, 4-6 psl.

Prieiga internete: <http://www.raseiniai.lt/index.php?1614719118>

Nustatytos aplinkybės patvirtina, kad visose Savivaldybės valdomose įmonėse viešuose pirkimuose dalyvaujantys asmenys nesilaiko Įstatymo reikalavimų deklaruoti interesus iki dalyvavimo viešojo pirkimo procedūrose pradžios, o įmonių vadovai ir Savivaldybės administracija neskiria dėmesio šio proceso kontrolei ir darbuotojų mokymams.

3.4. Darbuotojai privačių interesų deklaracijose nepateikia visos su giminystės ryšiais susijusios reikšmingos informacijos. Neskiriamas dėmesys nepotizmo rizikos valdymui.

Pažymėtina, kad atlikto tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2018“⁵⁸ duomenimis, nepotizmas (giminių ir bičiulių protegavimas) išlieka labiausiai paplitusia korupcijos forma Lietuvoje. STT analitinės antikorupcinės žvalgybos specialistai 2018 metais nustatė⁵⁹ visų 60 Lietuvos savivaldybių administracijų nepotizmo rizikos intensyvumo (įstaigoje dirbančių giminaičių, sutuoktinių ir sutuoktinių giminaičių dalis nuo visų darbuotojų) rodiklius. Analizės metu buvo nustatyta, kad 18 proc. savivaldybių administracijose dirbančių asmenų yra susiję giminystės ryšiais, o Raseinių rajono savivaldybėje nepotizmo rizikos intensyvumo rodiklis siekia 21 proc.

Nepotizmas yra tiesiogiai susijęs su interesų konfliktais, kurių valdymui ir prevencijai skirtas Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas. Pagal šio Įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 7 punktą deklaruojantis asmuo deklaracijoje privalo nurodyti artimus asmenis ar kitus jam žinomus asmenis arba duomenis, dėl kurių gali kilti interesų konfliktas.

Įvertinus Savivaldybės ir jos valdomų įmonių teisinį reglamentavimą ir praktinį procedūrų taikymą nustatyta, kad tiesioginiai vadovai neturi galimybių susipažinti ir nėra susipažinę su jiems pavaldžių asmenų privačių interesų deklaracijose pateiktais duomenimis. Todėl neaišku kaip yra vykdoma pareiga neskirti asmenims užduočių, susijusių su įstaigomis, įmonėmis, kuriose jie turi privačių interesų (akcijos, artimų asmenų darbas, narytė ir pan.), ar kitų užduočių, galinčių sukelti interesų konfliktą.

Taip pat nustatyta, kad Savivaldybėje ir jos valdomosiose įmonėse ne visi giminystės ryšiais susiję darbuotojai tinkamai deklaruoja privačius interesus ir (arba) nenurodo visos informacijos apie Savivaldybėje ar jai pavaldžiose įstaigose / įmonėse dirbančius giminystės ryšiais susijusius asmenis.

Kaip jau buvo minėta, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ direktorius M. G., informaciją, kad jo vadovaujamoje įmonėje dirba brolis deklaravo tik korupcijos rizikos analizės atlikimo metu, t. y. 2019 m. kovo 27 d.

Be to, nustatyta, kad Savivaldybės administracijos Kalnujų seniūnijų specialistas nėra deklaravęs sutuoktinio, dirbančio UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, taip pat Žemės ūkio ir kaimo plėtros skyriaus specialistė nedeklaravusi sutuoktinio tėvo, dirbančio UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“.

⁵⁸ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/lt/menu/tyrimai-ir-analizes/>

⁵⁹ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=2823>

Nors šių asmenų deklaracijos nėra viešos ir skelbiamos, tačiau interesų deklaracijose artimus asmenis ar kitus jiems žinomus asmenis arba duomenis, dėl kurių gali kilti interesų konfliktas, nurodyti įpareigoja Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 7 punktą.

Kad nagrinėjamu laikotarpiu Savivaldybėje nebuvo skiriamas tinkamas dėmesys nepotizmo rizikos valdymui patvirtina ir Vyriausiosios tarnybinės etikos sprendimai. Pavyzdžiui, Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktorius R. A. Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2018 m. kovo 14 d. sprendimu Nr. KS-32 buvo pripažintas pažeidęs Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje nuostatas, t. y. 2018 metais nenusišalino sprenddamas klausimus dėl svainio priėmimo į pareigas.

2018 metais Strateginio planavimo ir projektų valdymo skyriaus vyriausioji specialistė Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2018 sausio 10 d. sprendimu Nr. KS-4 buvo pripažinta pažeidusi Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas, nes dalyvavo organizuojant ir vykdant pirkimus, kuriuose dalyvavo ir laimėjo jos sutuoktinio įmonė.

Manytina, kad Savivaldybėje ir jos valdomose įmonėse būtina numatyti viešųjų ir privačių interesų kontrolės mechanizmą, kuris padėtų valdyti galimus interesų konfliktus ir nepotizmo riziką, kurie ne kartą buvo viešinami žiniasklaidoje⁶⁰.

3.5. Nenusišalinama priimant sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 11 straipsnis nustato nusišalinimo tvarką ir draudimą ne tik valstybės tarnautojams, bet ir valstybės tarnautojams prilygintiems asmenims dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą.

Nustatyta, kad UAB „Raseinių autobusų parkas“ ir UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ netinkamai vykdomos Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatos, nes įmonių valdybų nariai nevengė atvejų dėl interesų konfliktus keliančių situacijų arba nuo jų tinkamai nenusišalino.

Pavyzdžiui, 2017 metais UAB „Raseinių autobusų parkas“ valdybos narys, būdamas Raseinių sveikatingumo klubo „Harmonija“ prezidentas, pateikė įmonei prašymą dėl paramos natūra suteikimo, t. y. nemokamo autobuso panaudos suteikimo (paramos vertė 4 600 Eur), valdybos posėdžio metu aktyviai dalyvavo šio prašymo pristatyme ir svarstyme, o nusišalino tik nuo paramos suteikimo balsavimo etapo (2017 m. spalio 31 d. valdybos protokolas Nr. VPP-10).

⁶⁰ Prieiga internete: Alio Raseiniai“ 2017-11-30 leidinio publikacija „Mažame rajone didelio masto korupcija“, „Alio Raseiniai“ 2018-10-04 leidinio publikacija „Optimizavimo“ ypatumai pagal verslininkus“;
<https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/vtek-raseiniu-politikas-acas-ir-seimo-nare-aciene-pazeide-istatyma.d?id=77424811>.

Administracijos direktoriaus 2018 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. A1-603 paskirtas UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ valdybos narys V. K., būdamas ir privačios įmonės UAB „Brosta“ direktorius, dalyvavo UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ organizuotame viešųjų pirkimų procese, su įmonės direktoriumi, pasirašė gatvės remonto darbų sutartį⁶¹, todėl siekdamas pagerinti savo privačios įmonės finansinę padėtį nevengė interesų konfliktą keliančios situacijos ir sudarė sutartį dėl darbų atlikimo su įmone, kurioje pats užima valdybos nario pareigas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Savivaldybėje ir įmonėse reglamentuoti Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų įgyvendinimo tvarką, paskirti atsakingus asmenis, kurie periodiškai atliktų tarnautojų, valdomų įmonių valdybų narių, vadovų, viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų ir kitų administracinius įgaliojimus turinčių darbuotojų privačių interesų deklaracijų turinio kontrolę;
- Pagal teisinį reglamentavimą užtikrinti nusišalinimo procesą ir jį fiksuoti atitinkamuose dokumentuose (pavyzdžiui, tik raštu teikti prašymus dėl nusišalinimo, posėdžio protokole detalai nurodyti, kas ir dėl kokios priežasties nusišalino, kada išėjo ir kada sugrįžo į posėdį);
- Savivaldybėje ir įmonėse darbuotojams teikti rekomendacijas, organizuoti mokymus viešųjų ir privačių interesų derinimo klausimais.

4. KORUPCIJOS RIZIKA SAVIVALDYBĖS KONTROLIUOJAMŲ ĮMONIŲ VEIKLOS, PRIEŽIŪROS BEI KONTROLĖS PROCEDŪRŲ SRITYSE

Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius nagrinėjamų Savivaldybės įmonių veiklos ir kontrolės vykdymą, darytina išvada, kad korupcijos rizika galima dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

4.1. Savivaldybės įmonėse neužtikrinamas viešųjų pirkimų proceso nuoseklumas ir skaidrumas. Nepakankamas dėmesys skiriamas pirkimų planavimui.

Pažymėtina, kad šiuo metu STT Šiaulių valdybos pareigūnai atlieka ikiteisminius tyrimus dėl galimai neskaidriai vykdytų viešųjų pirkimų Savivaldybės administracijoje⁶², taip pat UAB „Raseinių vandenys“⁶³. Be to, nagrinėjamu laikotarpiu STT buvo gauta asmenų pranešimų apie galimus viešųjų pirkimų pažeidimus Savivaldybės valdomose įmonėse, dėl kurių įvertinimo STT kreipėsi į Viešųjų pirkimų tarnybą ir Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybą. Korupcijos rizikos

⁶¹ 2018-09-18 sutartis Nr. RKP 18/29 dėl Partizanų g. Raseinių m. gatvės remonto darbų atlikimo. Internetinė nuoroda: http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=172208281&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=303248413&filter_agreement_type=

⁶² Prieiga internete: <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=2895>

⁶³ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=2978>; <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=2899>; <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=2895>.

analizės metu baigti minėtų institucijų patikrinimai⁶⁴ atskleidė UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Raseinių autobusų parkas“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ir UAB „Raseinių vandenys“ egzistuojančius sisteminius ir nuolatinius viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo tvarkos ir veiklos trūkumus ir pažeidimus, nepakankamą viešųjų pirkimų ir sudarytų viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių vykdymo priežiūrą bei vidinę kontrolę.

Susipažinus su minėtomis Viešųjų pirkimų tarnybos ir Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos patikrinimų ataskaitomis, taip pat korupcijos rizikos analizės metu gauta informacija, galime daryti išvadą, kad 2017–2018 metais *visose bendrovėse* nesilaikyta Viešųjų pirkimų įstatymo 26 straipsnio 1 dalies⁶⁵ ir/arba Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymo 38 straipsnio 1 dalies nuostatų, todėl netinkamai vykdytas pirkimų planavimo procesas, dalis viešųjų pirkimų nebuvo įtraukiami į pirkimų planus arba įtraukiami jau pasibaigus pirkimams.

Pavyzdžiui, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ 2017 m. sausio 30 d. sudarė teisinių paslaugų sutartį, tačiau šis pirkimas nebuvo suplanuotas; 2018 m. balandžio 24 d. UAB „Raseinių autobusų parkas“ sudarė teisinių paslaugų teikimo sutartį, nors pirkimas nebuvo įtrauktas į 2018 metų įmonės viešųjų pirkimų planą; UAB „Raseinių vandenys“ 2018 metais pirkė įvairias konsultavimo bei teisinės paslaugas, kurių vertė sudarė 18 000 Eur be PVM, nors 2018 metų viešųjų pirkimų plane šioms paslaugoms įsigyti buvo numatyta 12 000 Eur be PVM⁶⁶. Atkreiptinas dėmesys, kad Viešųjų pirkimų tarnybos 2019 m. sausio 23 d. ataskaitoje Nr. 2S-37 nurodyta, kad iš 15 pasirinktinai patikrintų UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ 2015–2018 m. vykdytų viešųjų pirkimų net 11 nebuvo įtraukti į pirkimų planus, o kai kurie iš jų įtraukti tik pirkimams pasibaigus.

Remiantis Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos 2019 m. sausio 31 d. ataskaitos Nr. A-1 duomenimis, galime daryti išvadą, kad minėti atvejai nebuvo vienkartiniai, todėl 2017–2018 metais *visose bendrovėse* nebuvo užtikrinamas tinkamas ir nuoseklus viešųjų pirkimų planavimas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Įmonių metiniuose pirkimų planuose numatyti visus pirkimus (įskaitant ir mažos vertės pirkimus), o pasikeitus poreikiui tvirtinti pirkimų plano pakeitimus. Užtikrinti tinkamą metinių pirkimo planų viešinimą.

4.2. *Viešųjų pirkimų procedūrose neužtikrinta tiekėjų konkurencija.*

⁶⁴ Viešųjų pirkimų tarnybos 2019-01-23 Vykdytų viešųjų pirkimų ir jų pagrindu sudarytų, vykdomų ar vykdytų viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių patikrinimo ataskaita Nr. 2S-37, taip pat Raseinių rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos 2019-01-31 Ribotos apimties audito ataskaita Nr. A-1, internetinė nuoroda: <http://www.raseiniai.lt/index.php?1614719118> ir <https://vpt.lrv.lt/lt/ukio-subjektu-prieziura/isvados-ataskaitos/tikrinimo-ataskaitos-2/2019-1>

⁶⁵ Įstatymo redakcija nuo 2017 m. liepos 1 d.

⁶⁶ Raseinių rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos 2019-01-31 Ribotos apimties audito ataskaita Nr. A-1.

Pažymėtina, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad planuojant pirkimus ir jiems rengiantis negali būti siekiama dirbtinai sumažinti konkurenciją, nes taip tiekėjams suteikiama galimybė varžytis savo pranašumais, o perkančiosios organizacijos gali tikėtis mažesnių prekių ir paslaugų kainų, geresnės jų kokybės. Vertinant konkurencijos principo užtikrinimą buvo nagrinėti įmonių viešųjų pirkimų dokumentai ir darbo praktika, kuriuos įvertinus darytina išvada, kad yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

4.2.1. *Dalyvauti viešuosiuose pirkimuose tendencingai kviesti tie patys tiekėjai.*

Pagal viešuosiuose pirkimuose įtvirtintą lygiateisiškumo principą⁶⁷ perkančioji organizacija negali sudaryti sąlygas, proteguojančias tiekėjus ar gamintojus dalyvauti tam tikrame pirkime.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ viešųjų pirkimų metu dažnai buvo taikoma ydinga praktika vykdyti mažos vertės pirkimus neskelbiamos apklausos būdu, nevengiant situacijų, kurių metu dalyvauti pirkimuose galimai tendencingai buvo kviečiamos tos pačios įmonės.

Pavyzdžiui, nustatyta, kad UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ dalyvauti pirkimuose dažnai kvietė tas pačias įmones – UAB „Vigatas“, UAB „Liteco“ ir UAB „Sparkus“ ar UAB „Bilderis“, o šių tiekėjų pirkimo dokumentuose tam tikrais atvejais buvo nurodyti tie patys asmenų kontaktiniai duomenys⁶⁸, nors tiekėjai, teikdami pasiūlymus deklaravo, kad nėra susiję su jokia kita apklausoje dalyvaujančia įmone. Atkreiptinas dėmesys, kad nagrinėjamu laikotarpiu UAB „Sparkus“, UAB „Vigatas“ ir UAB „Liteco“ finansininko pareigas vykdė ta pati darbuotoja, o UAB „Bilderis“ finansininkė, taip pat UAB „Liteco“ ir UAB „Sparkus“ įmonių akcininkai yra šeimos nariai. Taip pat, Savivaldybės administracijoje ir įmonėse UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Vigatas“, UAB „Sparkus“ dirba giminystės ryšiais susiję asmenys. Galime daryti išvadą, kad UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ neatsižvelgė į šių situacijų visumą, nesiėmė priemonių, kuriomis būtų siekiama objektyviai įvertinti galimus pirkimuose dalyvaujančių tiekėjų draudžiamus susitarimus ar jų tikimybę ir realiai užtikrinti tiekėjų konkurenciją.

Be to, iš viešai skelbtinos informacijos matyti, kad UAB „Liteco“, UAB „Redondra“ 2016–2018 metais dalyvavo tik UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ vykdytuose viešuose pirkimuose

⁶⁷ Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 1 dalis.

⁶⁸ Pavyzdžiui:

Požėčių gyvenvietės, Betygalos sen., Raseinių r. teritorijos sutvarkymo darbų pirkimas (kviestos įmonės UAB „Vigatas“, UAB „Bilderis“ ir UAB „Liteco“, laimėtoja pripažinta UAB „Liteco“, su kuria sudaryta 9 074,78 Eur su PVM vertės sutartis);

Ariogalos miesto, Slėnio g. 10, turgelio teritorijos kapitalinio remonto papildomų darbų ir darbo projekto parengimo paslaugų pirkimas (kviestos įmonės UAB „Vigatas“, UAB „Liteco“ ir UAB „Sparkus“, laimėtoja UAB „Vigatas“, su kuria sudaryta 33 734,80 Eur su PVM vertės sutartis);

Technikos nuomos paslaugų pirkimas (kviesta įmonė UAB „Liteco“, su kuria sudaryta 5 953,20 Eur su PVM vertės sutartis);

Raseinių pirties paprastojo remonto darbų pirkimas (kviestos įmonės UAB „Vigatas“, UAB „Liteco“, UAB „Sparkus“, UAB „RBS“, laimėtoja UAB „Sparkus“ su kuria sudaryta 13 240,10 Eur su PVM vertės sutartis);

Transporto valdymo ir kontrolės valdymo sistemos konsultavimo paslaugų pirkimas (su įmone UAB „Sparkus“ sudaryta 6 000,00 Eur su PVM vertės sutartis).

ir visus juos laimėjo⁶⁹. Taip pat svarbu, kad UAB „Redondra“ pridėtinės vertės mokesčio mokėtoja buvo nuo 2017 m. rugpjūčio 21 d. iki 2018 m. spalio 26 d., t. y. galimai tik tuo laikotarpiu, kuomet dalyvavo UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ organizuotose pirkimuose⁷⁰.

Pažymėtina, kad Viešųjų pirkimų tarnyba, įvertinusi UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ keturis pirkimus, kuriuose laimėtoja buvo pripažinta UAB „Redondra“, nustatė pažeidimus dėl konkurencijos ribojimo bei galimai tendencingai kviestų tiekėjų:

- žolės naikinimo įrenginio pirkimas (numatoma pirkimo vertė 4 400 Eur, su tiekėju sudarytos sutarties vertė – 5 324 Eur);
- dėvėtos prikabinamos vakuuminės šluotos pirkimas (numatoma pirkimo vertė 9 800 Eur, su tiekėju sudarytos sutarties vertė – 11 858 Eur);
- ratinio dėvėto traktoriaus pirkimas (numatoma pirkimo vertė 9 700 Eur, su tiekėju sudarytos sutarties vertė – 11 374 Eur);
- savaeigio ratinio kelių greiderio pirkimas lizingo būdu (numatoma pirkimo vertė 220 000 Eur, sudarytos sutarties vertė – 260 268,20 Eur).

Viešųjų pirkimų tarnyba konstatavo, kad UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ netinkamai pildė arba iš viso nepildė pirkimo dokumentų, dėl perkamų objektų su tiekėju sudarė pirkimo sutartis, nors tiekėjo pateikti pasiūlymai neatitiko pirkimo sąlygose nustatytų reikalavimų, taip pat įmonės sudarytos sutartys neviešintos CVP IS. Dėl esminių viešųjų pirkimų organizavimo procesų pažeidimų įsigyjant savaeigį ratinį kelių greiderį lizingo būdu įmonei rekomenduota nutraukti pirkimo sutartį, nes UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ nereikalavo tiekėjo (UAB „Redondra“) kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų patikslinimo, o sutartis su tiekėju buvo sudaryta tą pačią dieną kaip ir pateiktas pasiūlymas⁷¹.

⁶⁹ Prieiga internete: <https://rekvizitai.vz.lt/imone/liteco/konkursai/>;

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=&filter_cpv=&filter_valu_efrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=302688769&filter_agreement_type=;

<https://rekvizitai.vz.lt/imone/redondra/konkursai/>;

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=&filter_cpv=&filter_valu_efrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=+304469592+&filter_agreement_type=.

⁷⁰ Prieiga internete:

<https://rekvizitai.vz.lt/imone/redondra/konkursai/>,

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=&filter_cpv=&filter_valu_efrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=304469592&filter_agreement_type=.

⁷¹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2019-01-23 Vykdytų viešųjų pirkimų ir jų pagrindu sudarytų, vykdomų ar vykdytų viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių patikrinimo ataskaitoje Nr. 2S-37 vertinti pirkimai Nr. 10, 11, 12, 14.

Tai, kas išdėstyta, leidžia teigti, kad įmonė galimai kvietė pirkimuose dalyvauti tuos pačius, tarpusavyje susijusius tiekėjus, o tai galimai sudarė prielaidas tiekėjų konkurencijai iškreipti ir gali būti vertinama kaip korupcijos rizikos veiksnys.

4.2.2. Sandoris dėl specialiais maršrutais vežamų keleivių sudaromas be viešųjų pirkimų procedūrų.

Korupcijos rizikos analizės metu vertinant įmonių ilgalaikių sutarčių vykdymo procesą nustatyta, kad UAB „Raseinių autobusų parkas“ be viešųjų pirkimų procedūrų sudaromi sandoriai, kurie tęsiami neribotą laiką. Pavyzdžiui, UAB „Raseinių autobusų parkas“ Savivaldybei teikia dotuojamas keleivių vežimo organizavimo paslaugas, tačiau UAB „Raseinių autobusų parkas“ dėl mokinių vežimo tam tikrais maršrutais be viešųjų pirkimų procedūrų sudaro sutartį su UAB „Eskalada“ ir KO.

Susipažinus su dokumentais matyti, kad nuo 2008 metų kiekvienais mokslo metais UAB „Raseinių autobusų parkas“ ir UAB „Eskalada“ ir KO dėl mokinių vežimo specialiais maršrutais pasirašo jungtinės veiklos sutartį, nustato maršrutus, kilometražą. UAB „Raseinių autobusų parkas“ šios sutarties pagrindu teikia Savivaldybei ataskaitas dėl privataus vežėjo UAB „Eskalada“ ir KO patirtų išlaidų kompensavimo. Pažymėtina, kad privačiam vežėjui UAB „Eskalada“ ir KO specialių maršrutų kilometrų atstumas nuo 2008 metais sudarytos pirmos jungtinės veiklos sutarties yra padidėjęs daugiau nei 40 proc., t. y. 2008 metais sudarytoje sutartyje specialiųjų maršrutų atstumas buvo nustatytas 195,4 km, o 2019 m. vasario mėn. – 308 km.

Manytina, kad kaip korupcijos rizikos veiksnys vertintina ir tai, kad privačiam vežėjui UAB „Eskalada“ ir KO nuo 2008 metų nekonkurencingai ir be viešųjų pirkimų procedūrų sudaromos palankios ir išskirtinės sąlygos vežti moksleivius tam tikrais maršrutais, šių maršrutų kilometražas kiekvienais metais keičiasi ir didėja, o privataus vežėjo patirtos išlaidos kiekvieną mėnesį yra dotuojamos iš Savivaldybės biudžeto.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Vykdančioms užtikrinti konkurencingas ir skaidrias viešųjų pirkimų procedūras.
- Savivaldybei perkant keleivių vežimo paslaugas vykdyti viešųjų pirkimų procedūras ir užtikrinti realią tiekėjų konkurenciją;
- UAB „Raseinių autobusų parkas“ spręsti dėl be viešųjų pirkimų procedūrų sudaryto sandorio su UAB „Eskalada“ ir KO teisėtumo;
- Spręsti dėl pirkimus vykdančių asmenų kompetencijos ir (ar) kvalifikacijos tobulinimo.

4.2.3. Aiškiai neregamentuoti teisinių paslaugų pirkimo procesai.

Analizės metu nustatyta, kad teisinių paslaugų (konsultacijų) pirkimo procedūros įmonėms buvo aktualios, tačiau tam tikri praktiniai aspektai kelia korupcijos riziką, nes įmonėse dėl teisinių

paslaugų pirkimo taikyta skirtinga praktika, kuri ne visais atvejais užtikrino skaidrų ir konkurencingą paslaugų pirkimo procesą.

Pastebėta, kad įmonės, pirkdamos teisinės paslaugas (konsultacijas), dažnai naudojosi galimybe vykdyti mažos vertės pirkimus neskelbiamos apklausos būdu, kreipėsi tik į vieną tiekėją, taip pat apklausas vykdė žodžiu arba naudojosi Viešųjų pirkimų įstatymo 6 straipsnio 4 dalies suteikta išimtimi, suteikiančia teisę sudaryti sutartis su advokatais / teisininkais dėl atstovavimo teisiniuose ginčiuose be viešųjų pirkimų procedūrų⁷².

Šių paslaugų sandorių sudarymas be viešųjų pirkimų procedūrų turi tam tikrą specifiką, nes įmonės, remiantis minėta Įstatymo išimtimi, sudaro sutartis su advokatais / teisininkais dėl atstovavimo ikiteisminiuose ir teisiniuose ginčiuose, tačiau šio proceso detalčiau nedokumentuoja, todėl neaišku kokiais kriterijais remiantis atstovavimui teismuose buvo pasirinkti tam tikri advokatai / teisininkai, ar visais atvejais buvo objektyviai įvertintas būtinumo poreikis dėl teisinių paslaugų pirkimo.

Specialiųjų tyrimų taryba 2018 m. gegužės 3 d. Antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-3422 „Dėl teisinių paslaugų pirkimo“ yra pasisakiusi, kad dėl nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojusios VPI nustatytos išimties (tam tikrų rūšių teisinių paslaugų pirkimus vykdyti be viešųjų pirkimų procedūrų) gali egzistuoti korupcijos rizika, nes numatyta šių pirkimų išimtis nėra kontroliuojama ir perkančiosioms organizacijoms suteikia plačią diskreciją⁷³. Sprendimas vykdyti apklausas, eliminuojant kitus potencialius rinkos dalyvius, suteikia pagrindo spręsti apie perkančiosios organizacijos interesą dirbtinai riboti tiekėjų konkurenciją nors teisinių paslaugų teikimo veikla užsiimančių tiekėjų rinkoje yra pakankamai daug.

Susipažinus su įmonių pateiktais dokumentais nustatyta, kad dvi įmonės naudojosi Įstatymo suteikta teise pirkti teisinės paslaugas be viešųjų pirkimų procedūrų. Pavyzdžiui, UAB „Raseinių vandenys“ be viešųjų pirkimų procedūrų su advokatų kontoromis dėl atstovavimo teisiniuose ginčiuose sudarė keturias sutartis 36 150,67 Eur⁷⁴ sumai. Įmonės atstovai nepateikė jokių dokumentų, kuriuose būtų pagrįsti ir motyvuoti sprendimai, kodėl atstovavimui teisiniuose ginčiuose buvo pasirinktos tam tikros advokatų kontoros / bendrijos, kaip buvo vertintas teisinės paslaugas teikiančių subjektų išskirtinumas, taip pat neaišku, ar objektyviai buvo įvertintos įmonės turimos galimybės pačiai atlikti funkcijas, susijusias su teisinėmis paslaugomis.

⁷² Viešųjų pirkimų įstatymo 6 straipsnio 4 dalies nustatyta išimtis, kad VPI reikalavimai netaikomi teisinių paslaugų pirkimams:

a) atstovavimo arbitražo ar taikinimo procese, vykstančiame valstybėje narėje, trečiojoje šalyje arba tarptautinėje arbitražo ar taikinimo institucijoje, arba atstovavimo teisiniame procese, vykstančiame valstybės narės ar trečiosios šalies teismuose, tribunoluose ar viešosiose institucijose arba tarptautiniuose teismuose, tribunoluose ar institucijose <...>;
b) teisinių konsultacijų, reikalingų rengiantis šio punkto a papunktyje nurodytiems veiksams, arba jeigu yra konkrečių požymių ar didelė tikimybė, kad klausimas bus nagrinėjamas arbitražo, taikinimo ar teisinėje institucijoje <...>.

⁷³ Prieiga internete:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=-m92g8hz6l&documentId=75a09081577411e88525a4bc7611b788&category=TAK>

⁷⁴ UAB „Raseinių vandenys“ atstovo 2019-04-16 el. p. pateikta informacija

2018 metais SI „Raseinių butų ūkis“ be viešųjų pirkimų procedūrų taip pat sudarė sutartį su advokatų profesine bendrija, kuria pirkto teismo atstovavimo paslaugas dėl asmens iškeldinimo. Įmonės atstovo teigimu, iki sutarties sudarymo teismo paslaugas teikiančio subjekto (advokato) atrankos procesas nedokumentuotas, tačiau pasirinktas advokatas, kuris anksčiau atstovavo įmonei analogiško teismo ginčo byloje.

Be to, nustatyta, kad nagrinėtos įmonės pirkdamos teismo paslaugas dažnai naudojosi teise vykdyti mažos vertės pirkimus neskelbiamos apklausos būdu⁷⁵, tačiau neaišku kaip įmonės planavo teismo paslaugų pirkimo lėšas, nes kai kuriose paraiškose iš viso nebuvo nurodyta galutinė perkamų teismo paslaugų sandorio vertė⁷⁶, pagal kurią perkančioji organizacija privalėjo pasirinkti pirkimo būdą. Taip pat teismo paslaugų pirkimuose, kuriuose apklausos vykdytos žodžiu iš vieno tiekėjo, nemotyvuoti ir nedokumentuoti tiekėjo pasirinkimo procesai, todėl neaišku, kodėl nagrinėtos įmonės dažniausiai kreipėsi į tas pačias advokatų profesines bendrijas (advokatus), iš pastarųjų pirkto teismo paslaugas ne tik sudėtingiems teisiniams klausimams išspręsti, bet taip pat pirkto Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimo, spaudos publikacijų ar kitų gautų raštų vertinimo paslaugas ir pan.

Pavyzdžiui, UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“⁷⁷ vykdė penkis teismo paslaugų pirkimus neskelbiamos apklausos būdu, iš kurių dvejuose mažos vertės pirkimuose kreipėsi į vieną tiekėją. 2017 metais įmonė už teismo paslaugas sumokėjo 18 997 Eur, o 2018 metais – 18 634 Eur. Be to, 2018 metais UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ sudarė teismo paslaugų pirkimo sutartį, pagal kurią pirkto mažos vertės pirkimų dokumentų sąlygų projektų rengimo paslaugas (lipdukų spausdinimo ir pristatymo, konteinerių sužymėjimo kaimo vietovėse, QR lipduko maketavimo ir programavimo (2018 m. birželio 7 d. sąskaita-faktūra Nr. 4285 dėl 3 630 Eur) ir pan.), nors įmonė turi darbuotoją, atsakingą už viešųjų pirkimų organizavimą ir vykdymą. Atkreipiame dėmesį, kad teismo paslaugų pirkimas turėtų būti grindžiamas būtinumo kriterijumi arba kitomis pirkimo išskirtinumo aplinkybėmis.

UAB „Raseinių vandenys“⁷⁸ vykdė penkis neskelbiamos apklausos būdu teismo paslaugų pirkimus ir kreipėsi tik į vieną tiekėją. 2018 metais įmonė už teismo paslaugas sumokėjo 14 200 Eur.

⁷⁵ Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo 21.2.1 p. numato, kad pirkimas skelbiamos apklausos būdu gali būti vykdomas visais atvejais (net kai Aprašas leidžia rinktis paprastesnį pirkimo būdą (neskelbiamą apklausą raštu ar žodžiu)).

⁷⁶ SI „Raseinių butų ūkis“ 2017-03-02, 2017-06-01, 2017-06-29 paraiškose dėl teismo paslaugų pirkimo nenurodyta perkančiosios organizacijos planuojama pirkimo galutinė vertė.

⁷⁷ Prieiga internete:

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=172208281&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=302714947&filter_agreement_type=

⁷⁸ Prieiga internete:

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=172380181&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=304172580&filter_agreement_type=

UAB „Raseinių autobusų parkas“⁷⁹ vykdė penkis neskelbiamos apklausos būdu teisinių paslaugų pirkimus, iš kurių keturiuose mažos vertės pirkimuose kreipėsi tik į vieną tiekėją, sudarė 3 ilgalaikes teisinių paslaugų pirkimo sutartis 36 mėnesių laikotarpiui ir nedetalizavo lėšų paskirstymo sutarties galiojimo laikotarpyje. 2017 metais įmonė už teisinės paslaugas sumokėjo 21 296 Eur, o 2018 metais – 1 258, 40 Eur.

SĮ „Raseinių butų ūkis“ nagrinėjamu laikotarpiu iš viso vykdė šešis neskelbiamos apklausos būdu teisinių paslaugų pirkimus, iš kurių dvejuose mažos vertės pirkimuose kreipėsi tik į vieną tiekėją. 2017 metais įmonė už teisinės paslaugas sumokėjo 8 149,35 Eur, o 2018 metais – 5 165,49 Eur. Taip pat neaišku, kokiais kriterijais remiantis SĮ „Raseinių butų ūkis“ iš pasirinkto vienintelio tiekėjo pirko įvykdytų viešųjų pirkimų organizavimo teisinių dokumentų audito išvadų pateikimo paslaugas (laikotarpiu nuo 2017-01-01 iki 2017-07-01), o su advokatu sudaryta sutartis nebuvo viešinta CVP IS⁸⁰.

Pažymėtina, kad Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba trijų įmonių, t. y. UAB „Raseinių šilumos tinklai“, UAB „Raseinių autobusų parkas“ ir UAB „Raseinių vandenys“, teisinių paslaugų pirkimo procesuose nustatė pažeidimus, nes tam tikrais atvejais įmonės identiškus teisinių paslaugų (konsultacijų) pirkimus išskaidė, todėl nesilaikė teisės aktuose nustatyto pirkimo būdo parinkimo, pirkimo verčių apskaičiavimo reglamentavimo, be to, nesilaikė viešųjų pirkimų procedūrų, nes neįtraukė minėtų pirkimų į planus, atskirais atvejais paraiškose nenurodė pirkimui skiriamų lėšų dydžio ir pan.

Sutiktina, kad dėl darbuotojų stokos, viešųjų pirkimų procesų ir teisminių ginčų sudėtingumo būtinos specialios teisinės žinios, kurias gali užtikrinti tik kvalifikuoti teisininkai, tačiau manytina, kad Savivaldybei būtina įvertinti situacijas, kurių metu visoms valdomoms įmonėms aktualūs pavyzdiniai analogiškų dokumentų projektų pirkimai galėtų būti vykdomi centralizuotu būdu, pavyzdžiui, centralizuotai perkami asmens duomenų apsaugos teisinį reguliavimą nustatantys dokumentai ir pan.⁸¹

Taip pat antikorupciniu požiūriu ydinga tai, kad visose nagrinėtose Raseinių rajono savivaldybės valdomose įmonėse, nepakankamai dokumentuoti įvairių teisinių paslaugų pirkimų

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=172380181&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=302714947&filter_agreement_type=.

⁷⁹ Prieiga internete:

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=172247665&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=302714947&filter_agreement_type=

⁸⁰ SĮ „Raseinių butų ūkis“ 2017-07-01 sutartis Nr. 1/7 (sandorio vertė 2 389,75 Eur).

⁸¹ Pavyzdžiui, iš tos pačios advokatų teisinės bendrijos buvo pirktos Mažos vertės pirkimo tvarkos aprašo ir darbo tvarkos parengimo paslaugas: UAB „Raseinių šilumos tinklai“ (3 388 Eur), „Raseinių autobusų parkas“ (3 146 Eur), arba bendrojo asmens duomenų apsaugos reglamentavimo įgyvendinimo dokumentų rengimo paslaugos.

procesai. Be to, įmonės, vykdydamos neskelbiamos apklausos teisinių paslaugų pirkimų procedūras, dažniai kvietė dvi tas pačias advokatų profesines bendrijas, kurias ir pripažino pirkimų laimėtojomis.

Manytina, kad nepakankamai formalizuotas teisinių paslaugų pirkimo procesas, taip pat šių paslaugų pirkimų vykdymas neskelbiamos apklausos (žodžiu ir (ar) raštu) būdu, ypač – kai apklausiamas tik vienintelis tiekėjas, sudarė korupcijos riziką.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Aiškiai reglamentuoti ir dokumentuoti teisinių paslaugų pirkimo procesus;
- Objektyviai įvertinti teisinių paslaugų pirkimo reikalingumą. Prieš perkant teises paslaugas išsamiai įvertinti savo įstaigos turimas galimybes atlikti funkcijas, susijusias su teisinėmis paslaugomis.

4.2.4. Vykdamas viešuosius pirkimus neužtikrinamas informacijos viešinimas.

Iki 2017 m. birželio 30 d. galiojusio Informacijos viešinimo Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS) tvarkos aprašo, patvirtinto Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2015 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 1S-222, nuostatos⁸² įpareigojo perkančias organizacijas laimėjusių dalyvių pasiūlymus, pirkimo sutartis ir jų pakeitimus viešinti CVP IS ne vėliau kaip per 10 dienų nuo pirkimo sutarties sudarymo, o nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojusio Informacijos viešinimo CVP IS tvarkos aprašo, patvirtinto Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. 1S-91, nuostatos⁸³ įpareigoja perkančias organizacijas laimėjusių dalyvių pasiūlymus, sudarytas sutartis CVP IS viešinti ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų nuo pirkimo sutarties sudarymo.

Analizės metu nustatyta, kad *visose nagrinėtose įmonėse* buvo atvejų, kai neužtikrintas Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje⁸⁴ įtvirtinto skaidrumo principo laikymasis, nes įmonės neviešino arba ne visais atvejais viešino informaciją apie sudarytas viešųjų pirkimų sutartis teisės aktų nustatytais terminais, o tai apribojo suinteresuotų subjektų galimybę savalaikiai gauti aktualią informaciją apie vykdomų viešųjų pirkimų rezultatus.

SĮ „Raseinių butų ūkis“ visos 2018 metais sudarytos sutartys pavišintos tik 2019 m. sausio 8 d. Pavyzdžiui, vykdyto „Daugiabučio namo Jaunimo g. 21, Raseiniai, kapitalinio remonto projekto parengimo“ paslaugos pirkimo nenuasmeninta 2018 m. lapkričio 27 d. sutartis CVP IS paskelbta tik 2019 m. sausio 8 d., tačiau nepaskelbtas konkursą laimėjusio tiekėjo pasiūlymas. SĮ „Raseinių butų ūkis“ 2017 metais vykdyto teisinių paslaugų pirkimo sutartis pavišinta tik 2018 m. spalio 11 d., tačiau nepavišinti laimėjusių dalyvių pasiūlymai ir pan.⁸⁵

⁸² Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/54d37da0b3bf11e598c4c7724bda031b>.

⁸³ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/810ece3054e311e7846ef01bfff9b64>.

⁸⁴ Įstatymo (redakcija iki 2017-07-01) 3 straipsnio 1 dalis „Perkančioji organizacija užtikrina, kad atliekant pirkimo procedūras ir nustatant laimėtoją būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų“.

⁸⁵ Prieiga internete:

UAB „Raseinių šilumos tinklai“ biokatilų remonto su medžiagomis pirkimo 2018 m. liepos 12 d. sudarytą sutartį pavišino tik korupcijos rizikos analizės metu, t. y. 2019 m. sausio 24 d.

Išanalizavus Savivaldybės kontrolės ir audito pateiktą ataskaitą, matyti, kad panaši situacija vyraavo ir kitose įmonėse. Pavyzdžiui, UAB „Raseinių autobusų parkas“ 2017 metais sudarytos pirkimo-pardavimo sutartys CVP IS pavišintos tik 2018 metų spalio–lapkričio mėnesiais, o 2018 metais sudarytų pirkimo-pardavimo sutarčių paskelbimo terminai buvo praleisti.

UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“ 2018 metų sausio–lapkričio mėnesiais sudarytas 21 sutartis pavišino tik 2019 m. sausio mėn.

Nustatyti faktai leidžia daryti išvadą, kad visose Savivaldybės valdomose įmonėse nagrinėjamu laikotarpiu egzistavo sisteminiai pažeidimai, susiję su informacijos apie viešuosius pirkimus viešinimu, kurie laikytini korupcijos rizikos veiksniais.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Įmonėms informaciją apie sudarytas viešojo pirkimo sutartis CVP IS skelbti nustatyta tvarka ir sudaryti galimybes visuomenei susipažinti su viešųjų pirkimų dokumentais.

4.2.5. Savivaldybė vykdydama įmonių veiklos priežiūrą ir koordinavimą neskiria dėmesio įmonių viešųjų pirkimų veikloje nustatytų pažeidimų šalinimui ir prevencijai.

Vietos savivaldos įstatyme nustatyta, kad savivaldybių Kontrolės ir audito tarnybos yra įgaliotos atlikti išorės finansinį ir veiklos auditą savivaldybės kontroliuojamose įmonėse, taip pat patikrinti šių įmonių metinę finansinę atskaitomybę ir veiklos ataskaitas. Savivaldybė, kaip turtinga ir neturtinga akcininko teises įgyvendinanti institucija, privalo vykdyti Savivaldybės kontroliuojamų įmonių priežiūrą, tobulinti teisės aktų reglamentavimą.

Vadovaujantis Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2018 m. gruodžio 13 d. sprendimu Nr. TS-406 „Dėl pavedimo kontrolės ir audito tarnybai“ Savivaldybės Kontrolės ir audito tarnyba 2019 m. sausio 31 d. atliko veiklos plane nenumatytą ribotos apimties auditą UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Raseinių autobusų parkas“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ir UAB „Raseinių vandenys“ viešųjų pirkimų organizavimo srityje. Atsižvelgiant į nustatytus sisteminius ir nuolatinius viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo tvarkos ir veiklos trūkumus ir pažeidimus, išvadoje pažymima, kad minėtos įmonės turėtų tobulinti vidinę viešųjų pirkimų vykdymo sistemą, stiprinti pirkimus atliekančių asmenų kompetencijas, viešųjų pirkimų ir sudarytų viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių vidinę kontrolę.

Minėta Savivaldybės Kontrolės ir audito tarnybos ataskaita buvo pateikta Savivaldybės merui⁸⁶, kuris pagal Vietos savivaldos įstatymo 20 straipsnio 2 dalies 10 punktą, ją priėmęs, turėjo

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=302044607&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=304172580&filter_agreement_type=

⁸⁶ 2019-02-28 ir 2019-04-16 el. p. Kontrolės ir audito tarnybos viršininkės A. L. pateikta informacija.

organizuoti išvadų svarstymą Savivaldybės tarybos komitetų ir Savivaldybės tarybos posėdžiuose. Nors meras ataskaitą buvo nukreipęs Savivaldybės tarybos Kontrolės komitetui, tačiau 2019 m. kovo 21 d. numatytas komiteto posėdis neįvyko, todėl iki šiol Savivaldybėje nebuvo skirta dėmesio įmonių viešųjų pirkimų veikloje nustatytų sisteminių pažeidimų šalinimui ir prevencijai, nesimta konkrečių priemonių, kurios padėtų išvengti panašaus pobūdžio pažeidimų ne tik tikrintose Savivaldybės valdomose įmonėse, bet ir kitose Savivaldybės įstaigose.

Manytina, kad Savivaldybė valdomų įmonių veiklos priežiūrą ir koordinavimą vykdo tik formaliai, nesiekia sumažinti korupcijos rizikų įmonių viešųjų pirkimų organizavimo srityje, taip pat nesiima kitų skaidrumo principą užtikrinančių priemonių.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- Savivaldybei ir įmonių valdyboms svarstyti ir įvertinti Kontrolės ir audito tarnybos, taip pat Viešųjų pirkimų tarnybos išvadas dėl viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo pažeidimų;
- Savivaldybei planuoti įmonių veiklos patikrinimus ir auditus.

4.2.6. UAB „Raseinių autobusų parkas“ neskaidrus likviduotino turto pardavimo būdas.

Pripažinimo nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudotis valstybės ir savivaldybės turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 19 d. nutarimu Nr. 1250, nustato, kad Savivaldybės įmonės nusistato turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarką. Pagal Vyriausybės nustatytą teisinį reguliavimą UAB „Raseinių autobusų parkas“ valdyba 2016 m. liepos 4 d. patvirtino Ilgalaikio turto pripažinimo nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti ir jo nurašymo, išardymo ir likvidavimo (nugriovimo) ar užkonservavimo tvarkos aprašą (toliau – Aprašas), kuriuo įmonė vadovavosi nurašant senus autobusus ir likviduotinas medžiagas.

Įmonės direktorius 2016-07-04 įsakymu Nr. V-21 sudarė nereikalingo arba netinkamo (negalimo) naudotis akcinės bendrovės turto pardavimo viešame prekių aukcione, jo nurašymo, išardymo ir likvidavimo (nugriovimo) komisiją, kuri valdybos pritarimu vykdė turto nurašymo procesą.

Nustatyta, kad nagrinėjamu laikotarpiu UAB „Raseinių autobusų parkas“ iš viso nurašė 10 autobusų, tačiau dėl jų realizavimo neviešino informacijos, nevykdė rinkos tyrimų dėl liekamųjų medžiagų (metalo laužo) pardavimų geriausios kainos nustatymo, bet visą kiekį šio turto, t. y. 33 358 kg geležies plieno ir juodojo metalo laužo, pardavė vienai įmonei. UAB „Raseinių autobusų parkas“ atstovų teigimu senų autobusų pardavimas yra problematiškas, todėl metalas visada parduotas tai pačiai įmonei.

Įvertinus šias aplinkybes manytina, kad įmonėje nebuvo imtasi priemonių dėl nurašomo turto skaidraus pardavimo proceso užtikrinimo, tinkamo pardavimo būdo parinkimo, informacijos viešinimo ir didžiausią metalo supirkimo kainą siūlančios įmonės nustatymo, todėl nevykdėta

objektyvi rinkos dalyvių apklausa kelia abejones dėl skaidriai vykdyto realizuotino turto pardavimo proceso.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- UAB „Raseinių autobusų parkas“ likviduojamo turto pardavimo procesą vykdyti pagal nustatytą teisinį reglamentavimą;
- Informaciją apie nurašomo turto pardavimą skelbti viešai;
- Vykdyti metalą superkančių įmonių apklausą ir dokumentuoti geriausią kainą siūlančio subjekto nustatymo procesą.

MOTYVUOTOS IŠVADOS

1. Išanalizavus Raseinių rajono savivaldybės valdomų įmonių: UAB „Raseinių komunalinės paslaugos“, UAB „Raseinių autobusų parkas“, UAB „Raseinių vandenys“, UAB „Raseinių šilumos tinklai“ ir SI „Raseinių butų ūkis“ vadovų, valdybų narių, kitų asmenų atrankos, skyrimo, atšaukimo (atleidimo), sprendimų priėmimo veiklos sritį nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

- 1.1. Neaiškūs įmonių valdybų narių atrankos ir skyrimo procesai.
- 1.2. Atskirais atvejais sudarant įmonių valdybas neužtikrintas valdymo, kontrolės ir koordinavimo funkcijų atskyrimas.
- 1.3. Neužtikrinta vieša ir konkurencinga bendrovių vadovų atrankos procedūra.
- 1.4. Organizuojant konkursą į Savivaldybės įmonės direktoriaus pareigas neužtikrinta skaidri ir objektyvi atrankos komisijos veikla.
- 1.5. Neužtikrinta konkurencinga ir skaidri įmonių direktorių pavaduotojų ir kitų vadovaujančių asmenų skyrimo į pareigas procedūra.
- 1.6. Įmonėse atleidžiant vadovus, jų pavaduotojus šalių susitarimu nesivadovauta teisės aktais.

2. Išanalizavus korupcijos riziką Savivaldybės kontroliuojamų įmonių viešųjų ir privačių interesų derinimo kontrolės užtikrinimo sritį nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

- 2.1. Savivaldybėje ir jos valdomose įmonėse netinkamai valdomas Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo vykdymo procesas.
- 2.2. Nenustatytas aiškus Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų vykdymo kontrolės mechanizmas.
- 2.3. Įmonių valdybų nariai, vadovai, viešuose pirkimuose dalyvaujantys asmenys nustatyta tvarka ir terminais neteikia privačių interesų deklaracijų.
- 2.4. Darbuotojai privačių interesų deklaracijose nepateikia visos su giminystės ryšiais susijusios reikšmingos informacijos. Neskiriamas dėmesys nepotizmo rizikos valdymui.

2.5. Nenusišalinama priimant sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą.

3. Išanalizavus korupcijos riziką valdomų įmonių veiklos, priežiūros bei kontrolės procedūrų srityse nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

3.1. Savivaldybės įmonėse neužtikrinamas viešųjų pirkimų proceso nuoseklumas ir skaidrumas. Nepakankamas dėmesys skiriamas pirkimų planavimui.

3.2. Viešųjų pirkimų procedūrose neužtikrinta tiekėjų konkurencija.

3.3. Dalyvauti viešuosiuose pirkimuose tendencingai kviesti tie patys tiekėjai.

3.4. Sandoris dėl specialiais maršrutais vežamų keleivių sudaromas be viešųjų pirkimų procedūrų.

3.5. Aiškiai neregamentuoti teisinių paslaugų pirkimo procesai.

3.6. Vykdam viešuosius pirkimus neužtikrinamas informacijos viešinimas.

3.7. Savivaldybė vykdydama įmonių veiklos priežiūrą ir koordinavimą neskiria dėmesio. Įmonių veikloje nustatytų pažeidimų šalinimui ir prevencijai.

3.8. UAB „Raseinių autobusų parkas“ neskaidrus likviduotino turto pardavimo būdas.

PASIŪLYMAI

1. Siekiant, kad Savivaldybės valdomų įmonių valdysena būtų efektyvesnė ir skaidresnė, siūlome:

1.1. Savivaldybei Vyriausybės nustatyta tvarka užtikrinti viešas ir skaidrias kandidatų į įmonių valdybas atrankos procedūras, sudaryti kandidatų į įmonių valdybas atrankos komisiją, patvirtinti komisijos darbo reglamentą ir spręsti dėl atrankos komisijos posėdžių fiksavimo garso ir / ar vaizdo priemonėmis.

1.2. Savivaldybei užtikrinti bendrovių valdymo, kontrolės ir koordinavimo funkcijų atskyrimą. Neskirti į valdybos narius Administracijos darbuotojų, kurių tiesioginės funkcijos yra susijusios su šių įmonių veiklos priežiūra bei kontrole.

1.3. Patvirtinti konkursų Savivaldybės valdomų įmonių vadovų pareigoms užimti organizavimo tvarką, kurioje nustatyti atrankos būdą, kandidatų vertinimo kriterijus, terminus, taip pat informacijos viešinimo, dokumentavimo, sprendimų priėmimo procedūras. Taip pat spręsti dėl atrankos komisijos posėdžių fiksavimo garso ir / ar vaizdo priemonėmis.

1.4. Užtikrinti, kad Savivaldybės įmonių atrankos komisijoje į įmonių vadovų pareigas dalyvautų ir pretendentes realiai vertintų ne mažiau kaip trys komisijos nariai. Į Savivaldybės įmonių atrankos komisijoje sudėtį neskirti Administracijos direktoriaus ir tiesioginio pavaldumo ar kitokiais ryšiais susijusių asmenų.

1.5. Įmonių valdyboms patvirtinti konkursinių pareigybių sąrašus, į šias pareigas priimamų asmenų konkursų organizavimo tvarką, kurioje reglamentuoti konkursų paskelbimo,

informacijos viešinimo ir pretendentų atrankos procedūras. Visais atvejais įmonių valdyboms steigiant naujas pareigybes motyvuotai vertinti jų būtinumo poreikį.

1.6. Šalių susitarimu atleidžiamiems įmonių vadovams, jų pavaduotojams, vyriausiesiems finansininkams (buhalteriams) mokėti išeitines kompensacijas pagal Savivaldybės nustatytą teisinį reguliavimą, taip pat aiškiai motyvuoti, kokiais kriterijais remiantis asmenims nustatytas konkretus išeitinių kompensacijų dydis.

1.7. Spręsti dėl pavedimo Kontrolės ir audito tarnybai atlikti Savivaldybėje ir įmonėse auditą personalo valdymo srityje.

2. Siekiant sumažinti korupcijos riziką Savivaldybės kontroliuojamų įmonių viešųjų ir privačių interesų derinimo kontrolės užtikrinimo srityje, siūlome:

2.1. Įvertinti korupcijos rizikos analizės metu nustatytus Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo galimus pažeidimo atvejus, spręsti dėl Įstatymo nesilaikiusius asmenų atsakomybės.

2.2. Savivaldybėje ir įmonėse reglamentuoti Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų įgyvendinimo tvarką: paskirti atsakingus asmenis, kurie periodiškai atliktų tarnautojų, valdomų įmonių valdybų narių, vadovų, viešuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų ir kitų administracinius įgaliojimus turinčių darbuotojų privačių interesų deklaracijų turinio kontrolę.

2.3. Pagal teisinį reglamentavimą užtikrinti nusišalinimo procesą, jį fiksuoti atitinkamuose dokumentuose, nusišalinimo prašymus teikti raštu.

2.4. Savivaldybėje ir įmonėse teikti rekomendacijas, organizuoti mokymus viešųjų ir privačių interesų derinimo klausimais.

3. Siekiant sumažinti korupcijos riziką Savivaldybės valdomų įmonių veiklos, priežiūros, bei kontrolės procedūrų srityse, siūlome:

3.1. Metiniuose pirkimų planuose numatyti visus pirkimus (įskaitant ir mažos vertės pirkimus), o pasikeitus poreikiui tvirtinti pirkimų plano pakeitimus. Užtikrinti tinkamą pirkimų planų viešinimą.

3.2. Vykdam pirkimus užtikrinti konkurencingas ir skaidrias viešųjų pirkimų procedūras. Siekti, kad įmonės racionaliai naudotų pirkimams skirtas lėšas.

3.3. Savivaldybei svarstyti dėl tam tikrų įmonių pirkimų centralizavimo galimybes.

3.4. Perkant keleivių vežimo paslaugas vykdyti viešųjų pirkimų procedūras ir užtikrinti realią tiekėjų konkurenciją.

3.5. UAB „Raseinių autobusų parkas“ spręsti dėl be viešųjų pirkimų procedūrų sudaryto sandorio su UAB „Eskalada“ ir KO teisėtumo.

3.6. Spręsti dėl pirkimuose dalyvaujančių asmenų kompetencijos ir (ar) kvalifikacijos tobulinimo.

3.7. Aiškiai reglamentuoti ir dokumentuoti teisinių paslaugų pirkimo procesą ir objektyviai įvertinti teisinių paslaugų pirkimo reikalingumą.

3.8. Informaciją apie sudarytas viešojo pirkimo sutartis CVP IS skelbti nustatyta tvarka ir sudaryti galimybes visuomenei susipažinti su viešųjų pirkimų dokumentais.

3.9. Savivaldybei ir įmonių valdyboms svarstyti ir įvertinti Kontrolės ir audito tarnybos, taip pat Viešųjų pirkimų tarnybos išvadas dėl nustatytų viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo pažeidimų. Savivaldybei sistemingai planuoti įmonių veiklos patikrinimus ir auditus.

3.10. UAB „Raseinių autobusų parkas“ likviduojamo turto pardavimo procesą vykdyti pagal nustatytą teisinį reglamentavimą. Informaciją apie turto pardavimą skelbti viešai ir vykdyti skaidrias apklausas, kurių metu būtų atrinktos geriausia kainą už parduodamą turtą siūlančios įmonės.

Direktoriaus pavaduotojas

Egidijus Radzevičius

Rengėjas: Lina Poškuvienė, tel. (8 41) 52 17 06, el. p. lina.poskuviene@stt.lt

Rengėjo tiesioginis vadovas: Rita Šikšnienė, tel. (8 41) 521 706, (8 686) 02494, el. p. rita.siksniene@stt.lt